ภาคที่ ๔

“พระราชนิพนธ์คำนำ คู่มือทัศนศึกษา : อ่านหนังสือ ๑๐๐ เล่ม ไม่เท่าการเดินทาง ๑ ลี้”

...การไปดูงานของพวกเรานั้น พวกเราหลายคนเข้าใจว่า ไปเพื่อดูของเก่า ของโบราณ ซึ่งก็มีทั้งผู้ที่สนใจ และผู้ที่ไม่สนใจ บางคนไม่สนใจแต่พยายามที่จะปลอบใจตนเองว่า “ของเก่า ๆ ดูไปนาน ๆ ดูบ่อย ๆ ก็สวยไปเอง” ในที่นี้จะขอถือโอกาสเสริมว่าจุดมุ่งหมายของการดูงานมีหลายอย่าง เริ่มต้นตั้งแต่การเดินทาง เราจะต้องสังเกตภูมิประเทศลักษณะของบ้านเมืองให้รู้จัก เมื่อไปถึงที่เราจะดูทั้งแหล่งโบราณคดี วัดวาอาราม พิพิธภัณฑสถานอันเป็นที่เก็บวัตถุที่ถือได้ว่าเป็นอุปกรณ์การสอน (หรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่าสื่อการสอน) ในส่วนนี้อาจจะเป็นส่วนที่เรียกว่าเก่า ซึ่งจะมีประโยชน์ในแง่ที่ทำให้เรามองเห็นว่ามนุษย์จะมีปฏิกิริยากับสภาพแวดล้อมของตนอย่างไร เราจะมองจากของเก่าเห็นได้ชัดกว่าที่จะดูจากภาพสังคม ที่มีการพัฒนาในสมัยใหม่ ซึ่งซับซ้อนกว่า...

(พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี “พระราชนิพนธ์คำนำคู่มือทัศนศึกษา”, **ทักษิณฝั่งทะเลตะวันออก สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี นราธิวาส**, ๒๓ - ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๓๔)

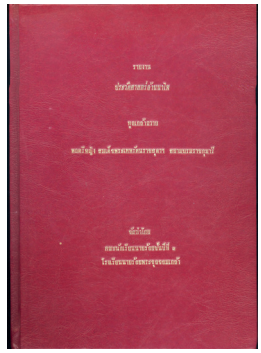

"ภาคกลางตอนบน"
กองวิชาประวัติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
จัดพิมพ์ในโรงกาส
พลโทหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จฯ ทรงนำ คณะอาจารย์และนักเรียนนายร้อย
โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ทัศนศึกษาพื้นที่ภาคกลางตอนบน
ระหว่างวันที่ ๑๑ ตุลาคม-๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๕

"ทักษิณฝั่งทะเลตะวันออก"
กองวิชาประวัติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
จัดพิมพ์ในโรงกาส
พลเรือตรีหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จฯ ทรงนำคณาจารย์และนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ทัศนศึกษาพื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันออก
วันที่ ๒๑-๒๖ พฤษภาคม ๒๕๐๔

"สามดร"
น่าน แพร่ อุตรดิตถ์
กองวิชาประวัติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
จัดพิมพ์ในโรงกาส
พลเรือเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จฯ ทรงนำคณาจารย์และนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
ทัศนศึกษาพื้นที่ภาคเหนือ
วันที่ ๔ - ๖ เมษายน ๒๕๓๑

รายงาน
ประวัติศาสตร์ทัศนาจร
จุฬอัฐมภาค
พลโทหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
นี้เป็นของ
ตกแต่งโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

...การได้ออกไปเห็นพื้นที่หลาย ๆ แห่งจะเป็นการเพิ่มประสบการณ์ชีวิต แต่ถ้าเราขาดความสังเกต ขาดความรู้ ข้อมูลพื้นฐาน และไม่ได้ให้เวลาพินิจพิเคราะห์แล้วก็จะได้รับประโยชน์น้อยไปกว่าที่ควร...

(พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี "พระราชนิพนธ์คำนำคู่มือทัศนศึกษาพื้นที่ภาคเหนือ", **สามนคร น่าน แพร่ อุตรดิตถ์**, ๓ - ๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๓)

...เนื่องด้วยเรามีเวลาจำกัด ไม่มากพอที่จะไปดูงานเมืองต่าง ๆ ได้จึงเลือกไปย่างกุ้ง เมืองหลวงเก่า มีสิ่งที่น่าสนใจหลายอย่าง เช่น พิพิธภัณฑ์รวบรวมศิลปวัฒนธรรม และเล่าประวัติศาสตร์ของประเทศ โบราณสถาน สถาบันการศึกษา พบบุคคลที่น่าสนใจ

ถึงแม้ว่าในบางที่อาจจะไม่มีมัคคุเทศก์อธิบาย แต่เราสามารถใช้ความสังเกตของตนเอง เช่น อาคารบ้านเรือน ต้นไม้ การแต่งกายของบุคคล ป้ายโฆษณา และอาหาร เป็นต้น หรืออาจจะศึกษาจากบันทึกของผู้ที่ได้เดินทางไป...มาแล้ว...

(พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี, "พระราชนิพนธ์คำนำคู่มือทัศนศึกษา" **มิงกะลาบา เที่ยวเมืองพม่ายุคใหม่ ตามเสด็จ ทัศนศึกษาสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์** ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๖)

ในการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ พลเอกหญิง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารีทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดการทัศนศึกษาขึ้น เพื่อให้นักเรียนนายร้อยได้ศึกษาและได้รับประสบการณ์ในสถานที่จริง นอกจากการเรียนในห้องเรียนหรือในตำราเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาเลือกเสรีซึ่งนักเรียนนายร้อยจะได้เดินทางไปในสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศนั้น พระองค์โปรดให้จัดทำคู่มือทัศนศึกษาขึ้นเพื่อนักเรียนนายร้อยจะได้ใช้ศึกษาล่วงหน้าและได้ประโยชน์อย่างแท้จริงเมื่อเดินทางไปถึงสถานที่จริง สิ่งที่สำคัญคือ พระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์คำนำคู่มือทัศนศึกษาเพื่ออธิบายให้นักเรียนนายร้อยได้ตระหนักถึงเหตุผล ความสำคัญของสถานที่ หรือวิธีการที่จะได้ประโยชน์ในการไปทัศนศึกษาครั้งนั้น

กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้จัดทำคู่มือทัศนศึกษาทั้งหมด ๑๙ ฉบับ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๓๒ - ๒๕๓๘ เป็นคู่มือทัศนศึกษาภายในประเทศ และ พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๕๘ เป็นคู่มือทัศนศึกษาต่างประเทศ ส่วนระหว่าง พ.ศ. ๒๕๓๙ - ๒๕๕๑ นั้นไม่มีการจัดทำคู่มือทัศนศึกษา

ทัศนศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน “อีสานเหนือ” ชัยภูมิ มหาสารคาม กาฬสินธุ์ สกลนคร อุดรธานี หนองคาย ขอนแก่น วันที่ ๒๙ - ๓๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๒

นักเรียนที่รักทุกคน

ปีนี้นักเรียนจะได้เรียนวิชาเอเชียอาคเนย์ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เหตุการณ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คงจะทราบกันดีว่าในการเรียนประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่เราจะเรียนรู้จากเอกสาร หนังสือ หรือคำบอกเล่าของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คำบรรยายของอาจารย์ (ซึ่งก็ทราบเรื่องจากการอ่านหนังสือและวิเคราะห์ดูว่าเหตุการณ์น่าจะเป็นอย่างไร) การไปดูสถานที่ซึ่งเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น ดูศิลปะหรือสิ่งก่อสร้าง หรือวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นเจ้าของประวัติศาสตร์ ก็จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ดีขึ้น ดังคำที่ว่า “สิบปากว่าไม่เท่าตาเห็น” ภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ประกอบด้วยประเทศหลายประเทศ แต่ว่าครูไม่สามารถพานักเรียนไปทัศนศึกษาต่างประเทศได้ จึงตัดสินใจพาไปดูงานในประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาค ในครั้งนี้ครูเลือกพื้นที่ภาคอีสานตอนบนซึ่งเป็นพื้นที่ติดชายแดนประเทศลาว จึงมีลักษณะภูมิประเทศคล้ายคลึงกับลาว เราจะได้เห็นพื้นที่ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทางการเมืองที่มีผลต่อไทยและลาวเป็นอย่างมากมาแต่อดีต มีโบราณสถานและโบราณวัตถุตามอารยธรรมที่มีความสำคัญในภูมิภาคนี้มาแต่โบราณ ได้แก่ อารยธรรมมอญ และขอมหรือเขมร วัฒนธรรมต่างๆ ของชุมชนปัจจุบันที่มีความคล้ายคลึงกับประเทศเพื่อนบ้านคือลาวและเขมร นักเรียนอาจจะลองเปรียบเทียบสิ่งที่ได้เห็นในการดูงานครั้งนี้ กับรูปภาพและสไลด์ที่ถ่ายในคราวที่นักเรียนรุ่นพี่เมื่อปีที่แล้วได้ไปดูงานในภาคอีสานตอนล่าง

ในครั้งนี้ได้ขอร้องให้วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิกรุณาเขียนเอกสารประกอบคำบรรยายหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ ภูมิหลังของอีสาน ลักษณะทางกายภาพหรือสภาพทางภูมิศาสตร์ซึ่งมีอิทธิพลต่อประวัติศาสตร์หรือความเป็นไปของบ้านเมือง แหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญที่จะได้ไปเห็น เรื่องสำคัญเรื่องสุดท้าย คือเรื่องอีสานในปัจจุบัน เป็นคำบรรยายที่เราจะทราบได้ว่าศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นที่บรรพบุรุษได้สั่งสมกันมาแต่ครั้งโบราณ จะสามารถนำมาดัดแปลงให้เป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ศิลปะและสร้างฐานะของคนในท้องถิ่น นอกจากนั้นเป็นการอธิบายถึงแนวทางการปฏิบัติราชการของหน่วย นปข.

หวังว่านักเรียนคงจะได้ประโยชน์จากเอกสารคู่มือฉบับนี้ และได้ประโยชน์จากการไปทัศนศึกษา ขอให้ตั้งใจเป็น “นักประวัติศาสตร์” ที่ดี คือ รู้จักสังเกต ไต่ถาม จดจำ และนำสิ่งที่ศึกษาจดจำมาได้ มาวิเคราะห์หาเหตุผลที่ถูกต้องต่อไป

ในโอกาสนี้ขอขอบคุณทุก ๆ ท่านที่กรุณาสละเวลาเขียนเอกสารคำบรรยายฉบับนี้

ทัศนศึกษาภาคเหนือตอนบน “ล้านนา” เชียงราย พะเยา เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน วันที่ ๒๕ - ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๒

สวัสดีนักเรียนที่รักทุกคน

จังหวัดต่าง ๆ ที่เราจะเดินทางไปคราวนี้ คือ **เชียงราย พะเยา เชียงใหม่ ลำปาง ลำพูน** เป็นส่วนหนึ่งของล้านนา ดินแดนแถบนี้มีเนื้อที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา ที่วางตัวตามแนวเหนือใต้ มีที่ราบอยู่ไม่มากนัก มีแม่น้ำหลายสายที่ไหลตามแนวเหนือใต้ เป็นส่วนใหญ่

แต่ครั้งโบราณ มีการตั้งถิ่นฐานในภูมิภาคนี้ แม้แต่บนภูเขาก็มีชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งสามารถเดินทางไปมาหาสู่กันถึงตอนใต้ของจีน พม่า ลาว ที่ราบลุ่มแม่น้ำจะมีการตั้งถิ่นฐานมีการรวมกันเป็นเมืองเล็ก ๆ เป็นแคว้น และเป็นอาณาจักร วิวัฒนาการทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของบริเวณล้านนาเปรียบเทียบได้กับประวัติศาสตร์ไทยที่เราเรียนกันในรายวิชานี้

ตั้งแต่ยุคโบราณ เราทราบเรื่องราวได้จากตำนาน ตั้งแต่ชุมชนแม่น้ำกก พวกลั้วะ พื้นเมือง แคว้นหริภุญชัย การก่อตั้งอาณาจักรล้านนา สมัยพระเจ้ามังราย หรือพ่อขุนเม็งราย มีการรวบรวมแว่นแคว้นน้อยใหญ่ไว้ด้วยกัน มีกษัตริย์หลายพระองค์ครองเมืองต่อ ๆ มา ก็มีพระปรีชาสามารถ มีความสัมพันธ์กับแว่นแคว้นอาณาจักรใกล้เคียง ภายหลังเมื่อเสื่อมอำนาจก็ได้รวมกับพม่าและไทย ในรัชสมัยรัชกาลที่ ๑ กรุงรัตนโกสินทร์ เราปกครองในลักษณะของประเทศราช และเมื่อมีการปฏิรูปการปกครองครั้งใหญ่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ล้านนาก็เข้ารวมเป็นมณฑล และเป็นจังหวัดต่าง ๆ สืบต่อมานับแต่นั้น

เราจะศึกษาความเป็นมาของล้านนาได้จากตำนานหลายเรื่อง **เอกสารพื้นเมือง จารึก เอกสารที่เก็บไว้ในหอสมุดแห่งชาติและหอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความต่าง ๆ วรรณคดี โบราณสถาน โบราณวัตถุ** เป็นต้น

ในการทัศนศึกษา ถ้ามีโอกาส อยากให้นักเรียนได้ศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ เช่น

๑. ศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนา การไปดูวัดหลาย ๆ แห่ง จะได้ความรู้มาก เพราะวัดเป็นศูนย์รวมของสังคม เราจะได้เห็นประวัติความเป็นมาของบริเวณนั้น ลักษณะทางศิลปะ และความเชื่อท้องถิ่น อิทธิพลทางวัฒนธรรมจากภายนอกมีความแตกต่างจากภาคกลางอยู่บ้าง การชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จะช่วยให้ได้เห็นสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในภูมิภาค ในพื้นที่ที่เราไม่มีเวลาไปดู มีทั้งโบราณวัตถุ และศิลปะพื้นบ้าน เช่น การทอผ้า ศูนย์วัฒนธรรมชาวเขา จะช่วยให้เราได้ทราบถึงวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของกลุ่มชนส่วนหนึ่งที่อาศัยในภูมิภาค

๒. ประวัติศาสตร์ ดังที่ทราบกันแล้วว่ามีเมืองหลายเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน เราจะไปดูเมืองโบราณหลายแห่ง เช่น ที่เชียงแสน เวียงกุมกาม ให้สังเกตด้วยว่าข้อดีและข้อเสียในการตั้งเมืองอยู่ที่นั้นเป็นอย่างไร เรื่องของเขตแดนประเทศมีความสำคัญอยู่เสมอ ตั้งแต่ช่วงที่เราทำสงครามกับประเทศเพื่อนบ้าน จะต้องนึกย้อนว่าเขตแดนในตอนนั้นเป็นอย่างไร เส้นทางเดินทัพในยุคก่อนเป็นอย่างไร มาจนถึงสมัยที่เราเสียดินแดนแก่มหาอำนาจตะวันตก ซึ่งเป็นปัญหาในประวัติศาสตร์ที่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

๓. เศรษฐกิจ และการพัฒนา ครูอยากให้นักเรียนได้รู้จักจังหวัดในภาคเหนือว่ามีลักษณะทางกายภาพอย่างไร ฉะนั้นถ้ามีโอกาสอยากให้ดูภูมิประเทศตั้งแต่อยู่ในเครื่องบิน และสองข้างถนนในขณะเดินทางรถ อาจเปรียบเทียบกับแผนที่ภูมิประเทศ สภาพพื้นที่ ความสูงต่ำ สภาพหินดิน มีความสัมพันธ์กับพืชพันธุ์ธรรมชาติ (นักเรียนดูอาจเปรียบเทียบ กับแผนที่ธรณีวิทยาที่อยู่ในห้องสมุด) และพืชพันธุ์ที่ปลูกขึ้น ซึ่งอาจไม่เหมือนกับภาคอื่นที่นักเรียนเคยเห็น

กิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ เช่น โครงการหลวงอาหารสำเร็จรูป ไร่แม่ฟ้าหลวง สถานีประมงพะเยา

ศูนย์ฝึกลูกช้าง (จะเห็นกิจการป่าไม้ด้วย) การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแม่เมาะ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ศูนย์เครื่องปั้นดินเผาเหมืองกุง มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในปัจจุบันและอนาคต ขอให้นักเรียนใช้วิธีพิจารณา เช่นเดียวกับภาคอื่นที่เคยทำเมื่อดูงานเมื่อปีที่แล้ว

ในการเดินทาง คณะครูได้จัดทำเอกสารประกอบฉบับนี้ขึ้น วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้กรุณาเขียนบทความต่าง ๆ ให้ และหลายท่านช่วยเหลือในการจัดพิมพ์ ขอขอบคุณทุกท่านในนามกองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า และต้องขออภัยที่ได้ตัดทอนบางส่วนเพื่อให้จัดพิมพ์ได้ขนาดของหนังสือที่กะเตรียมไว้ ส่วนที่ไม่ได้พิมพ์ได้ทำสำเนาไว้ให้นักเรียนที่สนใจศึกษาได้ในห้องสมุด

พลตรี เผ่า ศิริวงศ์

ทัศนศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง “อีสานใต้”
อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ ร้อยเอ็ด ยโสธร บุรีรัมย์ ปราจีนบุรี
วันที่ ๒๕ - ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๓

วิชาประวัติศาสตร์ที่สอนในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ถือว่าเป็นการศึกษาความเป็นมาของมนุษย์ หรือกลุ่มชนในทุกแง่ทุกมุมของชีวิต รวมทั้งปัจจัยที่มีผลกระทบต่อชีวิตนับตั้งแต่สภาพสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ที่มีอิทธิพลต่อการอยู่อาศัยและการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งจะมีผลทำให้คนเราสามารถดัดแปลงธรรมชาติ และมีทางเลือกในการดำรงชีวิตมากขึ้น ความจำเป็นที่จะอยู่ร่วมกันเป็นสังคมหรือหมู่คณะ ซึ่งจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่ยึดถือเป็นระเบียบแบบแผนเดียวกัน ได้แก่ ระบบการปกครอง หลักกฎหมาย มีแนวทางการรักษาผลประโยชน์ที่เรียกว่าระบบเศรษฐกิจอันจะต่างกันไปตามกาลเวลาและสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของความร่วมมือหรือความขัดแย้งก็เป็นสิ่งที่เราควรศึกษาด้วย นอกจากนั้นยังมีเรื่องของขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมไม่ว่าด้านภาษา วรรณคดี ปรัชญา จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม การดนตรีขับร้องและฟ้อนรำ ล้วนแต่เชื่อมโยงเกี่ยวพันกันมีหลักเกณฑ์มีเหตุผลในการเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงทั้งสิ้น

การศึกษาโดยผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น การบรรยายของคณาจารย์ของโรงเรียน วิทยากรภายนอกผู้มีประสบการณ์ตรงในกิจกรรมแง่ต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การอ่านหนังสือ การดูภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิดีโอเทป ภาพสไลด์ แผ่นใส แผนที่ หรือการนั่งถกปัญหาแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกันล้วนแต่มีประโยชน์ ช่วยให้เกิดความรู้ที่แจ่มแจ้ง แต่ครูยังมีความคิดเพิ่มเติมว่า

การที่ได้เดินทางไปสัมผัสชีวิตในพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางประวัติศาสตร์ตามความหมายกว้างที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะทำให้นักเรียนได้ภาพที่แท้จริง ที่จะวินิจฉัยหาเหตุผลด้วยตนเองได้

การเดินทางครั้งนี้ครูได้เลือกพื้นที่อีสานตอนล่าง ที่น่าสนใจควรได้รู้ได้แก่ บริเวณชายแดนที่มีการติดต่อกับต่างประเทศ (เช่น ช่องเม็ก) การแบ่งเขตแดนอันก่อให้เกิดปัญหา (เช่น ที่เขาพระวิหาร) สภาพทางธรรมชาติที่เป็นอุปสรรคต่อการคมนาคม (แก่งตะนะ) การพัฒนาประเทศและปัญหาในท้องถิ่น (โครงการเขื่อนสิรินธร โครงการชลประทานลำโดมน้อย โครงการชลประทานห้วยเสนง โครงการพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ โครงการพัฒนาละหานทราย เป็นต้น) ในด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งมีแตกต่างหลากหลาย เราจะได้เห็นที่พิพิธภัณฑ์และโบราณสถานที่จะไปชม กับทั้งความงามตามธรรมชาติ (ที่อุทยานแห่งชาติแก่งตะนะ) ทั้งหมดนี้เราจะต้องทำหน้าที่ของพลเมืองไทยที่จะต้องสงวนรักษาไว้ให้เป็นสมบัติของส่วนรวม ไม่ใช่ของส่วนบุคคลหนึ่งบุคคลใด

หวังว่านักเรียนจะได้แนวความคิดที่มีคุณค่าที่เราจะมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกันและเก็บไว้เป็นหลักฐานเพื่อรุ่นน้อง ๆ จะได้ศึกษาเป็นแนวทางต่อไป

ด้วยความปรารถนาดี
พลตรีหญิง สิริน อป.

ทัศนศึกษาภาคเหนือ “สามนคร”
น่าน แพร่ อุตรดิตถ์
วันที่ ๓ - ๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๓

ในการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เรามักจะต้องเดินทางมาก ต้องเข้าไปในภูมิประเทศที่มีลักษณะต่าง ๆ กัน ลักษณะภูมิประเทศแปลก ๆ เหล่านี้นอกจากมีความสวยงามแล้ว ยังเป็นเครื่องกำหนดความเป็นอยู่ของมนุษย์ไม่มากก็น้อย สถานที่ส่วนใหญ่ที่เราได้เยี่ยมเยือนมักจะเป็นชุมชนใหญ่น้อย ที่อยู่อาศัยของคนมากหน้าหลายตาที่มีวิถีชีวิต ถือประเพณีประกอบการงานอาชีพต่างกัน สถานที่เหล่านี้บ้างก็เป็นที่ตั้งชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่ แต่เรามักจะพบบ่อย ๆ ว่าบริเวณที่ตั้งชุมชนในปัจจุบันนี้เคยมีมนุษย์มาตั้งหลักแหล่ง ทำมาหาเลี้ยงชีพ สร้างสรรค์วัฒนธรรมสืบทอดกันมาแต่อดีตอันยาวนาน บางครั้งเราอาจจะอดเสียมิได้ที่จะนึกย้อนกลับไปว่าแต่ก่อนสถานที่ซึ่งเรากำลังยืนอยู่ เป็นทางดำเนินชีวิตของบรรพชนไม่รู้จักเท่าไหร่ ที่ผ่านความสุข ความทุกข์ นานาประการ ได้มาและสูญเสียสิ่งต่าง ๆ บนผืนแผ่นดินนี้เป็นแผ่นดินไทย ที่เป็นของเรา ที่เราจะต้องถนอมรักษาไว้ให้อยู่ต่อไปอย่างดี

ดังที่กล่าวว่า การได้ออกไปเห็นพื้นที่หลาย ๆ แห่งจะเป็นการเพิ่มประสบการณ์ชีวิต แต่ถ้าเราขาดความสังเกต ขาดความรู้ ข้อมูลพื้นฐาน และไม่ได้ให้เวลาพินิจพิเคราะห์แล้วก็จะได้รับประโยชน์น้อยไปกว่าที่ควร ดังนั้นพื้นที่ “สามนคร” หรือสามจังหวัดที่เรากำลังเดินทางไปนี้ เป็นกรณีตัวอย่างที่จะนำให้นักเรียนได้ฝึกหัด เก็บข้อมูลอันเป็นประโยชน์เข้าไว้ใน “คลังข้อมูล” ซึ่งมีประสิทธิภาพในหัวสมองของนักเรียน พร้อมที่จะนำออกมาวิเคราะห์ได้

นักเรียนจะได้ดูงานด้านการพัฒนาและป้องกันประเทศ เช่นที่หมู่บ้านน้ำเลียง หมู่บ้านป่ากลาง การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน (หน่วยปรับปรุงต้นน้ำน่าน)

สิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศ เช่น บริเวณ “แพะเมืองผี” แหล่งเหล็กน้ำพี้ ศิลปวัฒนธรรม เช่น เมืองโบราณ (เวียงเจ้าเงาะ อำเภอทุ่งยั้ง) แหล่งรวบรวมความรู้เรื่องศิลปวัฒนธรรม ประวัติความเป็นมา หรือประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องหรือมีผลต่อประวัติศาสตร์ของชาติ เช่น เรื่องกบฏเงี้ยวเมืองแพร่ เหตุการณ์เมื่อมีการต่อสู้กับผู้ก่อการร้ายในพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดน่าน ที่น่าสนใจอีกอย่างก็คืองานศิลปหัตถกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่

ในการจัดการทัศนศึกษาครั้งนี้ ทางกองวิชาประวัติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ได้รับความอนุเคราะห์จากหน่วยงานและบุคคลหลายท่าน ในด้านต่าง ๆ เช่น ในการจัดที่พัก การจัดสถานที่ดูงาน การมาช่วยเป็นวิทยากร และอนุญาตให้นำบทความมารวมพิมพ์ในเอกสารฉบับนี้ จึงขอแสดงความขอบคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

พลตรีหญิง สวัสดิ์

ทัศนศึกษา “ทักษิณฝั่งทะเลตะวันออก” สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี นราธิวาส วันที่ ๒๓ - ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

ประเทศในภูมิภาคเดียวกันย่อมมีส่วนที่คล้ายคลึงและส่วนที่แตกต่างกัน ดังนั้นการเดินทางสู่ “ทักษิณฝั่งทะเลตะวันออก” ในครั้งนี้ ถึงจะเป็นระยะเวลาเพียงสั้น ๆ เราก็จะได้เห็นภูมิประเทศและสภาพความเป็นอยู่ของจังหวัดในภาคใต้ของประเทศไทยหลายจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดที่เราจะแวะเข้าชมเป็นพิเศษ ได้แก่ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส

การไปดูงานของพวกเรานั้น พวกเราหลายคนเข้าใจว่า ไปเพื่อดูของเก่า ของโบราณ ซึ่งก็มีทั้งผู้ที่สนใจ และผู้ที่ไม่สนใจ บางคนไม่สนใจแต่พยายามที่จะปลอบใจตนเองว่า “ของเก่า ๆ ดูไปนาน ๆ ดูบ่อย ๆ ก็สวยไปเอง” ในที่นี้จะขอถือโอกาสเสริมว่าจุดมุ่งหมายของการดูงานมีหลายอย่าง เริ่มต้นตั้งแต่การเดินทางเราจะต้องสังเกตภูมิประเทศลักษณะของบ้านเมืองให้รู้จัก เมื่อไปถึงที่ เราจะดูทั้งแหล่งโบราณคดี วัดวาอาราม พิพิธภัณฑสถานอันเป็นที่เก็บวัตถุที่ถือได้ว่าเป็นอุปกรณ์การสอน (หรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่าสื่อการสอน) ในส่วนนี้อาจจะเป็นส่วนที่เรียกว่าเก่า ซึ่งจะมีประโยชน์ในแง่ที่ทำให้เรามองเห็นว่ามนุษย์จะมีปฏิกิริยากับสภาพแวดล้อมของตนอย่างไร เราจะมองจากของเก่า เห็นได้ชัดกว่าที่จะดูจากภาพสังคมที่มีการพัฒนาในสมัยใหม่ ซึ่งซับซ้อนกว่า

ดูการทำมาหาเลี้ยงชีพของคนในพื้นที่ มีทั้งที่อาศัยความรู้ดั้งเดิมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณครั้งปู่ย่าตายาย และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ทั้งด้านการเกษตร ด้านการชลประทาน ความเป็นอยู่ของประชาชน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เมื่อมีวัฒนธรรมหรือเทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และต่อสภาพสังคม การปรับตัวของคนในพื้นที่ การปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานของรัฐทุก ๆ หน่วย และภาคเอกชนในพื้นที่ ที่จะทำให้สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ก่อผลเสียต่อพื้นที่สืบต่อไปในอนาคตให้น้อยที่สุด

เราจะได้เห็นบทบาทของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานประสานกัน เช่น ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ บทบาทของสถาบันการศึกษาในภูมิภาค ที่สำคัญต่อการพัฒนาภาคใต้ ได้แก่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ในเรื่องการเมือง หรือความมั่นคงภายในก็จะมีโอกาสได้ฟังความคิดเห็นของบุคคลที่ปฏิบัติงานในท้องที่

เราอาจจะศึกษาความเป็นไปในด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ในหลายแง่ โดยได้ดูจากของจริง ได้แก่ เรื่องของการปักปันเขตแดน ทั้งบนแผ่นดินและในทะเล อันมีปัญหาทั้งในเชิงภูมิศาสตร์ กฎหมายและการเมือง อนึ่ง บริเวณแถบนี้เริ่มมีการค้นพบทรัพยากรอันมีค่าต่อเศรษฐกิจมากขึ้นทุกที พื้นที่นี้จึงมีความสำคัญมากขึ้น เรื่องการติดต่อระหว่างประเทศ อันมีรายละเอียดมากมาย เช่น ด้านศุลกากร ด้านตรวจคนเข้าเมือง ด้านการตรวจพืช ฯลฯ

ในภาคการศึกษานี้ เรามิได้ศึกษาเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวกับประเทศของเราเท่านั้น นักเรียนที่เดินทางในครั้งนี้มีทั้งที่เลือกเรียนวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออก ก็ขอให้ถือว่าแม้ว่าทุกประเทศมีความแตกต่างกัน โดยเหตุที่มีพื้นที่ และที่ตั้งต่างกัน มีประสบการณ์ (ของชาติ) ที่ต่างกัน แต่ก็มีส่วนที่มีความคล้ายคลึงกันอยู่บ้าง เช่น ในเรื่องวัฒนธรรม ศาสนา ปัญหาต่าง ๆ เราจึงศึกษาเรื่องของภูมิภาคโดยอาศัยกรณีศึกษาของประเทศไทยได้ อีกประการหนึ่งเราจะสังเกตได้ว่าในยุคที่การแข่งขันทางเศรษฐกิจมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างในปัจจุบันมีแนวโน้มในการเพิ่มบทบาทของกลุ่มประเทศ เช่น กลุ่มประเทศอาเซียน กลุ่ม APEC ในการตัดสินปัญหาร่วมกันพัฒนาเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคมร่วมกัน ดังนั้น เราอาจศึกษาโครงการของภูมิภาคในประเทศได้

คงจะไม่เป็นการสมควรที่จะกล่าวอะไรให้ยืดยาวไปกว่านี้ เพราะอีกไม่นานนักเรียนก็จะได้เห็นของจริง ได้พบปะกับบุคคลที่น่าสนใจ ได้ศึกษา พิจารณาและจดจำสิ่งที่หวังว่าจะเป็นประโยชน์สืบต่อไป

พลตรีหญิง สิรินธร

ทัศนศึกษาภาคกลาง “อู่อารยธรรม”
พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี สุพรรณบุรี
กาญจนบุรี ราชบุรี
วันที่ ๙ - ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๔

บริเวณภาคกลางของประเทศไทยที่เราเดินทางไปในครั้งนี้ ส่วนใหญ่จะมีภูมิประเทศเป็นที่ราบ มีแม่น้ำไหลผ่าน บางแห่งเราอาจจะคิดว่า คุ้นเคยจนไม่นึกอยาก หรือเห็นความจำเป็นที่จะไปเยือนอีก แต่ถ้าพิจารณาให้ถี่ถ้วนแล้วจะเห็นว่า แผ่นดินที่ไหนก็ตามที่มีอายุตามที่นักธรณีวิทยาได้ศึกษาและกำหนดเอาไว้หลายร้อยล้านปี หรือช่วงที่ปรากฏมีมนุษย์ขึ้นในโลกไม่กี่ล้านปี ย่อมเป็นประดุจสมุดบันทึกธรรมชาติอันลี้ลับ รอการค้นคว้า ศึกษา บุคคลคนเดียวใช้เวลาชั่วชีวิตก็เรียนไม่จบ ที่น่าสนใจไปกว่านั้นคือ ในอดีตแผ่นดินที่เราได้เยี่ยมเยือนนี้เป็นที่อันเหมาะสมในการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ หมายความว่าพร้อมด้วยปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีหลักฐานของคนตั้งแต่สมัยหินเก่า หินกลาง และหินใหม่ จนกระทั่งรวมตัวกันเป็นชุมชนขนาดต่าง ๆ ปรากฏร่องรอยที่เราพอจะสันนิษฐานได้ว่ามีการติดต่อกัน ในยุคต่อมาจะได้รับอิทธิพลของอารยธรรมภายนอก ได้แก่ อารยธรรมอินเดีย เกิดรวมตัวเป็นอาณาจักร สร้างสรรค์ความเจริญรุ่งเรือง ฝากไว้เป็นสมบัติของอนุชนผู้เป็นเจ้าของแผ่นดินจนถึงปัจจุบัน

ในยุคประวัติศาสตร์ของชนชาติไทย กรุงศรีอยุธยาราชธานีในอดีตและนครใกล้เคียงก็เป็นที่อยู่อาศัยของบรรพบุรุษของเรามาหลายร้อยปี เราน่าจะหวนคิดถึงชีวิตของท่านเหล่านี้ว่าได้ผ่านความทุกข์ ความสุข ต่อสู้กับธรรมชาติและมนุษย์ด้วยกันเพื่อความอยู่รอด ประสบความสำเร็จความล้มเหลวมานับร้อยนับพันครั้ง มาจนถึงสมัยที่ศูนย์กลางของประเทศมาอยู่ที่กรุงธนบุรีและกรุงเทพมหานครโดยลำดับ เป็นที่น่าอัศจรรย์ว่าดินแดนที่เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของมนุษย์แต่โบราณ

เมืองต่าง ๆ ในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีก็ยังคงมีความสำคัญต่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ การเมือง ความเป็นอยู่ของสังคมปัจจุบัน ที่มีปัญหาต่าง ๆ ในรูปแบบใหม่ ๆ เช่น ปัญหาประชากรมีจำนวนมาก ในขณะที่ทรัพยากรมีจำกัด ปัญหาการกระจายรายได้ไม่เป็นธรรม การเปลี่ยนแปลงจากสังคมการเกษตรกรรมมาเป็นสังคมอุตสาหกรรม ปัญหาการพัฒนาและอนุรักษ์ เป็นต้น การแก้ไขหรือการปรับตัวให้เข้ากับภาวะที่เกิดขึ้นจะต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์ข้อมูล จะต้องวิเคราะห์ด้วยความเที่ยงตรง ดังนั้น ขอให้เราทุกคนเปิดใจให้กว้างขวางที่จะสังเกต ฟัง และคิด และหวังว่าสิ่งที่ได้รับในสี่วันนี้จะเป็นประโยชน์ต่อชีวิตของทุก ๆ คนที่ได้ร่วมเดินทาง ในภายภาคหน้าสืบต่อไป

ขอขอบคุณทุก ๆ ท่านที่อำนวยให้การมุ่งสู่ “อู่อารยธรรม” ของเราในครั้งนี้เป็นไปด้วยดี ประสบความสำเร็จสมดังที่มุ่งหมายทุกประการ

พลตรีหญิง สิรินธร

ทัศนศึกษาภาคตะวันออก “บูรพาทิตย์” ฉะเชิงเทรา ชลบุรี จันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี วันที่ ๑๑ - ๑๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๕

ท่านผู้อ่านอาจจะรู้สึกแปลกใจกับชื่อที่คุ้นหู แต่ไม่คุ้นตาของหนังสือประกอบการเดินทางไปจังหวัดทางภาคตะวันออกของประเทศไทยในครั้งนี้ เราอาจจะเคยชินกับคำว่า “บูรพทิศ” คือ ทิศตะวันออก หรือทิศเบื้องหน้า **“บูรพาทิตย์”** ในที่นี้เป็นสมาสของคำว่า **“บูรพ”** กับ **“อาทิตย์”** แปลว่า ดวงอาทิตย์ทางทิศตะวันออก อันหมายถึงช่วงเวลาเช้าที่คนทั้งหลายลุกขึ้นมาเริ่มต้นวันใหม่อย่างแข็งขันและมีความหวัง ดวงอาทิตย์ดวงเดียวกันนี้ที่ได้ส่องสว่างสร้างชีวิตให้แก่ดินแดนอันอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่เราจะเดินทางไปเยือนและจะได้ประจักษ์แก่สายตาว่ามีสภาพภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยต่อการเจริญเติบโตของพืชสัตว์ และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ เพราะสามารถเพาะปลูก ใช้น้ำ และอยู่ใกล้ทะเลซึ่งเป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อกับภูมิภาคอื่น เกื้อกูลให้ชุมชนขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีความมั่งคั่งและก้าวหน้าทางวิทยากร

ร่องรอยการตั้งถิ่นฐานมีตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีชุมชนโบราณสมัยที่ได้รับอิทธิพลทางอารยธรรมจากอินเดีย มีหลักฐานปรากฏอยู่ตั้งแต่สมัยทวารวดี และสมัยที่อาณาจักรขอมเรืองอำนาจ มีเมืองต่าง ๆ อยู่ในเส้นทางติดต่อกับเมืองอื่น ๆ ที่ปัจจุบันอยู่ในประเทศเขมรและเวียดนาม ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เมืองต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวเมืองชายทะเลก็กลายเป็นหัวเมืองสำคัญของราชอาณาจักร ทั้งในด้านยุทธศาสตร์ ภูมิรัฐศาสตร์ และด้านเศรษฐกิจ จนถึงสมัยกรุงธนบุรีและต้นรัตนโกสินทร์ ดังที่เราจะศึกษาได้จากเส้นทางเดินทัพ และเหตุการณ์ที่บันทึกไว้ในพระราชพงศาวดาร และจดหมายเหตุต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สมัยรัชกาลที่ ๕ ไทยเรามีความขัดแย้งกับประเทศมหาอำนาจตะวันตกอย่างรุนแรง จนเป็นเหตุให้เสียดินแดน

บางส่วน สนธิสัญญาเสียเปรียบที่เราต้องกระทำในยุคนั้น ยังส่งผลมาถึงปัจจุบัน ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในประเทศอินโดจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงยี่สิบปีนี้ มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเมืองและเศรษฐกิจของไทยไม่น้อย

ในด้านเศรษฐกิจปัจจุบัน ภูมิภาคนี้มีความสำคัญเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มีทรัพยากรต่าง ๆ มาก เช่น พืชผลทางการเกษตร การประมง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ อัญมณี และแร่ธาตุมีค่าต่าง ๆ ที่สำคัญคือ เป็นแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ และยังมีการพัฒนาแหล่งอุตสาหกรรม มีการเชื่อมโยงกันครบวงจรทั้งฝ่ายราชการและเอกชน มีการจัดตั้งเป็นนิคมอุตสาหกรรม มีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ครบถ้วน ทั้งเส้นทางคมนาคม ถนน รถไฟ ท่าเรือน้ำลึกเหมาะสมที่จะรับสินค้า วัตถุดิบจากภูมิภาคอื่นของประเทศ เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้น ภูมิภาคนี้จึงมีความสำคัญต่ออนาคตของชาติเป็นอย่างยิ่ง

การขยายตัวทางเศรษฐกิจ ด้านการค้าและอุตสาหกรรม อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายในระยะยาวได้ถ้าไม่มีความระมัดระวังและความพยายามที่จะแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้น ยกตัวอย่าง เช่น การที่ชุมชนขยายตัวขึ้น โรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดความแออัด ทรัพยากรที่มีอยู่ที่สำคัญคือ น้ำ อาจจะไม่เพียงพอแก่ความต้องการ มลภาวะที่เกิดขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรมหรืออุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ก่อให้เกิดอันตรายต่อสภาพแวดล้อม เช่น ป่าชายเลนที่ถูกทำลายไปเป็นผลต่อการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำตามธรรมชาติ อาจจะทำให้เกิดการกัดเซาะตามชายฝั่งทะเล อันเป็นผลให้เกิดภัยธรรมชาติที่ร้ายแรงได้

ในการเดินทางครั้งนี้ เราจะได้เห็นทั้งด้านศิลปกรรม วัฒนธรรม (วัดวาอาราม) ด้านเศรษฐกิจ การค้า และเทคโนโลยี (โรงกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมเอสโซ่ศรีราชา นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง) ร่องรอยประวัติศาสตร์ (งานโบราณคดีใต้น้ำ เมืองโบราณ สถานที่ทำการเดิมของฝรั่งเศส) ความมั่นคง (ฐานทัพเรือสัตหีบ ชายแดนไทย-กัมพูชา พื้นที่อพยพ) การเกษตร (โครงการชลประทาน ศูนย์วิจัยพืชสวน) ฯลฯ สำคัญที่สุดเราจะได้เห็นความสืบเนื่องที่ต่อกันเป็นลูกโซ่จากอดีตมาถึงปัจจุบัน ส่งผลไปถึงอนาคตอันไกลต่อ ๆ ไป

พลโทหญิง สิรินอ.

ทัศนศึกษา “ภาคกลางตอนบน”
นครสวรรค์ ชัยนาท อุทัยธานี
วันที่ ๓๐ ตุลาคม - ๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๕

จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดชัยนาท และจังหวัดอุทัยธานี อยู่บริเวณภาคกลางตอนบน หรือในบางครั้งก็เรียกว่าภาคเหนือตอนล่าง บริเวณดังกล่าวนี้อุดมสมบูรณ์ จึงมีความเหมาะสมในการตั้งถิ่นฐานมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อมนุษย์ยังอยู่ในถ้ำ

เมื่อมนุษย์มีเทคโนโลยีมากขึ้น จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น สังคมก็ขยายตัวเป็นชุมชนระดับหมู่บ้าน ชุมชนเมืองในสมัยทวารวดี มีการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนอื่นที่ห่างไกลออกไป การศึกษาจารึกและพงศาวดาร บันทึกจดหมายเหตุต่าง ๆ ทำให้ทราบได้ว่าจังหวัดทั้งสาม มีบทบาทสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์ การเมือง และเศรษฐกิจมาตั้งแต่สมัยที่อาณาจักรสุโขทัยมีอำนาจรุ่งเรือง สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี กรุงรัตนโกสินทร์ สืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ในการเดินทางไปดูงานศึกษาภูมิประเทศในครั้งนี้ เราจะได้เห็นสถานที่และวัตถุต่าง ๆ ที่ช่วยให้เราได้เข้าใจวิวัฒนาการของดินแดนแถบนี้ สถานที่บางแห่งที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ยุคใหม่ซึ่งแตกต่างจากที่เราเคยไปดูมา ได้แก่ กองบิน ๔ สนามบินตาคลี อันมีมาตั้งแต่ประเทศเราเริ่มมีกิจการด้านการบิน อันถือได้ว่าเป็นก้าวสำคัญก้าวหนึ่งในประวัติศาสตร์การพัฒนาประเทศ ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ บริเวณกองบินก็เป็นที่ตั้งของกองทหารญี่ปุ่นส่วนหนึ่ง ในสมัยสงครามเวียดนามในช่วง ๓๐ ปีที่ผ่านมานี้ กองทัพอากาศสหรัฐฯ ได้มาใช้สนามบินตาคลี ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในบริเวณใกล้เคียง

นอกจากด้านประวัติศาสตร์แล้ว เราจะได้ไปทัศนศึกษาในที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจต่อท้องที่และประเทศ เช่น เขื่อนเจ้าพระยา (ซึ่งมีความน่าสนใจในด้านเทคนิค) การค้าข้าว การค้า

วัวควาย การศึกษาด้านสังคม และศิลปวัฒนธรรม เช่น เรื่องชุมชนชาวจีนที่มาอาศัยในสามจังหวัดนี้ ศิลปวัฒนธรรมที่เกิดจากอาชีพทำนา เกิดจากการร่วมมือกันในหมู่เกษตรกร

นักเรียนจะได้เห็นสถานที่และสิ่งของต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้ฟังคำอธิบายของวิทยากรหลายท่าน อันจะเป็นข้อมูลที่นักเรียนจะสามารถใช้ในการเขียนรายงาน และรายงานหน้าชั้น นอกจากนั้น หนังสือคู่มือฉบับนี้ยังรวบรวมเอกสาร บทความที่กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษา โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้รับจากผู้รู้ที่ช่วยกรุณาเขียนให้สมทบกับบทความที่อาจารย์ในกองวิชาเขียนเอง จึงขอขอบคุณทุกท่าน ณ โอกาสนี้

หวังว่าการเดินทางไปทัศนศึกษาและคู่มือ **“ภาคกลางตอนบน”** จะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนและผู้ที่ได้อ่านอื่น ๆ ตามสมควร

พลโทหญิง สรวน ป.

ทัศนศึกษาภาคใต้ฝั่งตะวันตก “หัวเมืองริมฝั่งอันดามัน”
ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง
วันที่ ๒๑ - ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

เมื่อสองปีมาแล้ว เราได้เดินทางไปดินแดน “ทักษิณฝั่งทะเลตะวันออก” เราได้เห็นลักษณะของฝั่งทะเลที่ยกตัวขึ้น มีหาดทราย ที่ราบ แผ่นดินงอกออกมา บริเวณหาดทรายเก่าเป็นที่ตั้งของเมืองใหญ่ ๆ หลายเมือง

ชายฝั่งตะวันตกริมทะเลอันดามันที่เราจะไปกันในครั้งนี้ มีลักษณะที่แตกต่างจากฝั่งตะวันออก ฝั่งทะเลบริเวณนี้เกิดจากการจมตัวทำให้เกิดอ่าวเว้า ๆ แหว่ง ๆ หาดทรายค่อนข้างชันและแคบ ถึงแม้จะมีการตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์แต่ไม่เหมาะแก่การสร้างอาณาจักรที่ใหญ่โต เนื่องจากที่ตั้งของบริเวณนี้อยู่ในเส้นทางการค้าระหว่างโลกตะวันตกและตะวันออกตั้งแต่สมัยโบราณ จึงมีร่องรอยของอารยธรรมเก่าแก่ หลักฐานทางโบราณคดีว่ามีการพัฒนาเมืองท่าพาณิชย์นานาชาติที่มีชาวต่างประเทศมาติดต่อค้าขายเป็นจำนวนมาก

ในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ มีการทำเหมืองดีบุกมากขึ้นในแหลมมลายู ในแถบภาคใต้ฝั่งตะวันตกของไทยจึงมีเมืองต่าง ๆ เกิดขึ้นหลายเมือง ต่อมาในสมัยหลังการทำเหมืองแร่ซบเซาลง เกิดปัญหาในการแก้ไขสภาพดินที่เสื่อมโทรมเพราะการทำเหมืองแร่ ความสำคัญของเมืองเหล่านี้เปลี่ยนไปเป็นเมืองตากอากาศชายทะเล

ฝั่งทะเลอันดามันเป็นแหล่งที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าไม้เมืองร้อน ป่าชายเลน ปะการัง สัตว์น้ำนานาพันธุ์ แร่ธาตุและพลังงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่บรรดาประเทศในภูมิภาคต้องร่วมกันศึกษาวิจัย และวางนโยบายในการอนุรักษ์ ป้องกันมลภาวะ และการจัดการพัฒนาเพื่อให้ระบบนิเวศและทรัพยากรเหล่านี้คงอยู่เป็นประโยชน์แก่โลกสืบต่อไป

รัฐบาลได้ทำแผนงานพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ เพื่อการพัฒนาประเทศในระยะยาวให้ก้าวหน้าและกว้างขวางยิ่งขึ้น มีเนื้อหาในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาอุตสาหกรรม การค้าระหว่างประเทศ การพัฒนาชุมชนเมือง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เห็นได้ว่าการพัฒนาด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นไม่พร้อมกัน กล่าวคือราษฎรในท้องถิ่นบางพวกยังมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ในสภาพสิ่งแวดล้อมอย่างใหม่ การปรับตัวทำได้ยาก การพัฒนาจึงต้องทำด้วยความระมัดระวัง

การเดินทางศึกษาดูงานครั้งนี้ หวังว่านักเรียนจะได้ข้อคิดและเป็นประสบการณ์ ที่จะช่วยในการพิจารณาสถานการณ์ในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในบางกรณีด้วย

พลโทหญิง สิรินธ.

ทัศนศึกษาภาคเหนือตอนล่าง “ประตูสู่พายัพ”
พิจิตร พิษณุโลก เพชรบูรณ์
วันที่ ๒๓ - ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๗

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดพิจิตรเป็นเมืองอยู่ในมณฑลพิษณุโลก ตั้งขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๓๗ เพชรบูรณ์อยู่ในมณฑลเพชรบูรณ์ ตั้งขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๔๒ พื้นที่จังหวัดทั้งสามเป็นแหล่งชุมชนที่มีความสำคัญมาแต่ครั้งโบราณ สืบเนื่องต่อมาจนถึงสมัยปัจจุบันตั้งอยู่ในเขตที่บางคนก็ถือว่าเป็นภาคเหนือตอนล่าง บางคนก็ถือว่าเป็นภาคกลางตอนบนที่ **“เปิดประตู”** สู่ภาคเหนือ

นักเรียนได้ศึกษาวิชาการเมืองการปกครองของไทยมาแล้ว การดูงานครั้งนี้จะเป็นประสบการณ์ประกอบในเรื่องการปกครองส่วนภูมิภาค เพราะจะได้มีโอกาสพบปะและฟังการบรรยายของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการปกครอง จะเห็นได้ว่าการปกครองเกี่ยวข้องกับกิจการทุกอย่างในชีวิตของประชาชน และความมั่นคงของท้องที่ เช่น จะมีวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับสถานการณ์การปกครองและการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น เรื่องสถานการณ์ภัยแล้ง ซึ่งค่อนข้างรุนแรงในปีที่ผ่านมา เรื่องการพัฒนาอาชีพ เช่น การเลี้ยงปลา (การประมงน้ำจืด) ซึ่งเป็นงานที่ช่วยเพิ่มรายได้และส่งเสริมสุขภาพของประชาชนเนื่องจากปลาเป็นอาหารโปรตีนที่คนไทยบริโภคมากที่สุด ภารกิจและโครงการพัฒนาของกองทัพภาค ความสำคัญในการรวมตัวกันของประชาชนเป็นสหกรณ์ในสถานการณ์เศรษฐกิจยุคปัจจุบัน งานพัฒนาธุรกิจการเกษตรภาคเอกชน

นอกจากเศรษฐกิจแล้ว ยังได้เห็นสภาพชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ซึ่งเราจะเห็นได้ตลอดเส้นทาง เรื่องศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อถือของคนในท้องถิ่นและคนไทยทั่วไป การเดินทางครั้งนี้เรายังจะได้ไปเยือนสถานที่หลายแห่งที่เป็นที่เกิดของเหตุการณ์หลายอย่างที่มี

ผลกระทบต่อชีวิตของคนไทยในช่วงหนึ่งของเวลา ปัจจุบันเราถือว่าเหตุการณ์เหล่านี้เป็นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ บางคนอาจจะเห็นว่าเหตุการณ์เหล่านี้เป็นบทเรียนที่ดีหรือสำหรับบางคนเหตุการณ์เหล่านี้ยังถือว่ามีส่วนเปลี่ยนแปลงชีวิตของเขา

เรายังได้ชมภูมิประเทศและธรรมชาติ ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่สนใจของคนทั่วไปมากขึ้น

การเดินทางดูงานครั้งนี้เราได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายท่าน หลายหน่วยงาน จึงขอถือโอกาสนี้ขอบคุณทุกท่าน หวังว่านักเรียนจะได้ความรู้และข้อคิดเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิชานี้ รวมทั้งการศึกษาวิชาอื่นต่อไป

พลโทหญิง สิรินอย.

“คู่มือทัศนศึกษาจังหวัดน่าน”
วันที่ ๑๐ - ๑๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๘

ในอดีตเมื่อกล่าวถึงจังหวัดชายแดน หรือพูดว่า “ไปชายแดน” เรามักจะนึกถึงแต่ท้องถิ่นที่ห่างไกลจากพระนครหรือศูนย์กลางการปกครอง การคมนาคมไม่สะดวกทำให้ความเจริญไปไม่ถึง ประชาชนยากจน หลายพื้นที่มีการสู้รบ ในขณะเดียวกันมีความพยายามแก้ปัญหาทั้งด้านการทำมาหากินของราษฎร และด้านความมั่นคงของประเทศชาติ มีโครงการพัฒนาขึ้น เพื่อมุ่งให้ประชาชนในท้องถิ่นชายแดนสามารถประกอบอาชีพได้ มีสุขภาพพลานามัยที่ดี ทั้งยังมีความแข็งแกร่งที่จะป้องกันตนเองจากภัยอันตรายที่มาในหลายรูปแบบ เป็นที่มาของหมู่บ้านป้องกันตนเองและหมู่บ้านพัฒนา

ปัจจุบันนี้สถานการณ์ทั่วไปของโลก ภูมิภาคและในประเทศมีความเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้จังหวัดชายแดนมีบทบาทเพิ่มขึ้น ยุคนี้เป็นยุคที่ไทยเราพัฒนาความสัมพันธ์อันดีกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดกัน ฉะนั้นจึงมีบทบาทในด้านความสัมพันธ์ระดับภูมิภาค ทั้งด้านเศรษฐกิจ ค้าขาย ลงทุนร่วม และการพัฒนาร่วมกัน แต่ก็ยังต้องแก้ปัญหาที่คงมีอยู่ เช่น ปัญหาเส้นเขตแดน ปัญหาการเข้าเมือง ปัญหาการแบ่งสันผลประโยชน์จากทรัพยากร เป็นต้น ภายในประเทศเมื่อสถานการณ์อันตรายหมดไป ย่อมมีผู้ที่เข้ามาจากส่วนอื่นของประเทศมากขึ้น นำระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมส่วนกลางเข้ามา ทำให้จังหวัดชายแดนต้องมีการปรับตัวในหลายด้านเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

น่านเป็นจังหวัดหนึ่งมีเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่เป็นภูเขาเป็นส่วนมาก แต่ก็มีพื้นที่ราบที่อุดมสมบูรณ์จึงเป็นที่ตั้งถิ่นฐานและเป็นแหล่งวัฒนธรรมความเจริญมาแต่โบราณ ในปัจจุบันนี้ก็เป็นจังหวัดที่สำคัญจังหวัดหนึ่ง ในการเดินทาง

ดูงานครั้งนี้เราจะได้เห็นทั้งสภาพทางภูมิศาสตร์ เช่น เสาดินนาน้อย ธรรมชาติวิทยา เช่น ที่อุทยานแห่งชาติดอยภูคา ลักษณะทางสังคม ศิลปวัฒนธรรม เรื่องราวของการต่อสู้ในอดีต ปัจจุบันมีการพัฒนาทางการเกษตร พัฒนาการค้าทั้งภายในประเทศและกับประเทศลาวชายแดน ทั้งยังมีเส้นทางคมนาคมต่อไป ทำให้สามารถร่วมมือพัฒนาธุรกิจ เช่น ทำเหมืองถ่านหินลิกไนต์ในลาวได้

หวังว่าการเดินทางครั้งนี้จะมีส่วนทำให้นักเรียนนายร้อยพอจะนึกภาพของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านได้ในบางแง่ ประกอบกับบทเรียนและส่วนที่ได้ศึกษาจากวิทยากรพิเศษ และขอขอบคุณทุกท่านที่ช่วยให้การเรียนการสอนและทัศนศึกษาเป็นไปด้วยดี

พลโทหญิง สิรินอย.

ทัศนศึกษาสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม “ตามเสด็จเยือนฮานอย ศึกษาร่องรอยแห่งอดีต” วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๒

ถึงแม้ว่าการศึกษาวิชาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สำหรับภาคการศึกษานี้ ไม่ได้เน้นประวัติศาสตร์ของประเทศแต่ละประเทศแยกจากกัน อย่างไรก็ตามเราได้รับการสนับสนุนให้นักเรียนออกไปดูงานต่างประเทศได้ เนื่องจากมีเวลาจำกัดคือจะต้องไปเช้าเย็นกลับ ใช้เครื่องบินเป็นพาหนะ ข้าพเจ้าจึงเห็นว่ากรุงฮานอย เมืองหลวงของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเป็นสถานที่ที่นักเรียนควรรู้จัก เวียดนามเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมอันดีงามแต่ครั้งโบราณ ได้ผ่านสงครามและความทุกข์ยากมามาก แต่คนเวียดนามก็ไม่ได้ท้อถอย เมื่อมีโอกาสอย่างในปัจจุบัน เวียดนามก็พัฒนาบ้านเมืองไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม มีการร่วมมือกับต่างประเทศ ทั้งในระดับพหุภาคี เช่น เข้าร่วมสหประชาชาติ ได้เป็นสมาชิกไม่ถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงใน ค.ศ. ๒๐๐๘ (พ.ศ. ๒๕๕๑) ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน และจะได้เป็นประธานอาเซียนในปีหน้าอีกด้วย ในด้านวิชาการ เวียดนามพัฒนาก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการศึกษาภาษาต่างประเทศ

อนึ่ง ในการจัดกำหนดการได้นำไปพิพิธภัณฑ์เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นสถานที่ที่ให้ข้อมูลได้มากในเวลาสั้น

หวังว่าการเดินทางไปทัศนศึกษาในครั้งนี้จะช่วยให้นักเรียนมีความรู้เรื่องประเทศร่วมภูมิภาคดีขึ้น เป็นการเพิ่มพูนความรู้และความรู้สึกเป็นมิตรไมตรีซึ่งจะเป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันและหน้าที่การงานสืบไป

หนังสือคู่มือทัศนศึกษาเล่มนี้เป็นผลงานค้นคว้าร่วมกันระหว่างอาจารย์ และนักเรียนนายร้อยเพื่อสร้างความเข้าใจให้การทัศนศึกษานี้ประสบความสำเร็จดีขึ้น

ขอขอบคุณทุกท่านที่ช่วยกันจัดการให้การเดินทางครั้งนี้ประสบความสำเร็จดังความมุ่งหมาย

พลเอกหญิง สวนอ.

ทัศนศึกษามาเลเซียและสาธารณรัฐสิงคโปร์
“Les voyages forment la jeunesse
ตามเสด็จเยือนสองนครามาเลย์-สิงคโปร์”
วันที่ ๒๔ - ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

ภาษาฝรั่งเศสมีคำกล่าวว่า “Les voyages forment la jeunesse” แปลได้ว่า การเดินทางท่องเที่ยวสร้าง (ให้การศึกษา) วัยเยาว์ ซึ่งเป็นวัยเรียนและเป็นวัยที่สมองว่องไว ตีความว่า ในการท่องเที่ยวไปรู้เห็นในสถานที่ ที่ไม่เคยไป เป็นการเปิดหูเปิดตา และสร้างสติปัญญาของเยาวชนให้แตกฉาน จะเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต

ในวิชาหัวข้อพิเศษทางประวัติศาสตร์ : มุสลิมศึกษาในโลกปัจจุบัน เราจะมีโอกาสศึกษาเรื่องผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีจำนวนมากในโลก

เหตุที่เลือกประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์เป็นประเทศที่ไปทัศนศึกษา เพราะใกล้ประเทศไทยอยู่ในวิสัยที่จะเดินทางไปได้ มาเลเซียเป็นประเทศที่ประชาชนเกินครึ่งหนึ่งเป็นมุสลิม ส่วนในสิงคโปร์นั้นมีอยู่ประมาณร้อยละ ๑๕

มาเลเซียเป็นประเทศที่ส่งออกน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ ก้าวหน้าในด้านโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศ มีท่าเรือและนิคมอุตสาหกรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยว ถึงแม้ว่ามาเลเซียจะลดการผลิตทางการเกษตรแต่ก็ยังมีการผลิตยางพาราและปาล์มน้ำมัน มาเลเซียเป็นประเทศที่ผลิตน้ำมันปาล์มได้มากที่สุด

เราจะได้ไปเยี่ยมชม **สถาบันความเข้าใจอิสลามมาเลเซีย** (Institute of Islamic Understanding Malaysia : IKIM) มีจุดประสงค์สร้างความเข้าใจระหว่างมุสลิมด้วยกัน และมุสลิมกับผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ส่งเสริมมุสลิมสายกลาง ป้องกันความรุนแรง ทั้งผู้อำนวยการสถาบัน และประธาน

สถาบัน (ประธานสถาบันฯ คือ The Right Honourable Tun Abdullah bin Haji Ahmad Badawi ซึ่งเคยเป็นนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย) จะบรรยายให้เราฟัง

พิพิธภัณฑ์ศิลปะอิสลามมาเลเซีย (Islamic Arts Museum Malaysia) เป็นพิพิธภัณฑ์ด้านศิลปะที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แสดงงานศิลปะอิสลามจากทั่วโลก แต่เน้นเอเชีย มีศิลปะจีน อินเดีย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น

ตึกแฝดปิโตรนัส (Petronas Twin Towers) เป็นตึกสูงที่สุดในโลกแห่งหนึ่ง นักเรียนจะได้ศึกษาที่ศูนย์การเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ปิโตรเลียม (Petrosains Centre) ซึ่งอยู่ในอาคารนี้

กรุงปุตราจายา เป็นเมืองที่วางผังเมืองเป็นอย่างดีใช้สำหรับเป็นเมืองราชการ ณ ที่นี้เราจะได้ฟังการบรรยายแนวคิดในการสร้างเมือง และดูมัสยิดในเมืองเพื่อเรียนรู้ด้านศาสนา และศิลปะอิสลามยุคใหม่

สิงคโปร์ เป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจดี เป็นศูนย์กลางทางการเงิน เป็นสถานที่เหมาะสมในการประกอบธุรกิจ มีท่าเรือ สนามบินใหญ่ เป็นศูนย์การส่งออก บริษัทต่างชาติมาลงทุนตรง (Foreign Direct Investment) เป็นจำนวนมาก มีนักท่องเที่ยว และนักเรียนนักศึกษาก็นิยมมาเรียนกัน มีมหาวิทยาลัย และศูนย์หรือสถาบันวิชาการต่าง ๆ มากมาย นักเรียนจะได้ทัศนศึกษารอบ ๆ เมืองตามย่านต่าง ๆ ไปเขื่อนกั้นน้ำ**มารีนา บาร์ราจ** (Marina Barrage) ที่กั้นปากอ่าวเพื่อเก็บรักษาน้ำ ป้องกันน้ำท่วม และไม่ให้น้ำเค็มเข้ามา

เรื่องน้ำเป็นเรื่องสำคัญสำหรับสิงคโปร์มาก แต่ก่อนต้องพึ่งน้ำจากมาเลเซีย ปัจจุบันมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้พึ่งตัวเองได้ เช่น การผลิตน้ำรีไซเคิล NEWater เป็นทั้งน้ำดื่มและน้ำที่ใช้ในอุตสาหกรรม

พิพิธภัณฑ์อารยธรรมเอเชีย (The Asian Civilizations Museum : ACM) เป็นพิพิธภัณฑ์ที่นำนิทรรศการจากประเทศต่าง ๆ ในเอเชียมาจัดแสดงอย่างน่าสนใจ

Urban Redevelopment Authority : URA ดูเรื่องการบูรณะ ดูแลอาคารต่าง ๆ และการวางผังเมืองในสิงคโปร์

นครวิทยาศาสตร์ Biopolis เป็นศูนย์ที่เน้นการวิจัยวิทยาศาสตร์ระดับนานาชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาศาสตร์ชีวเวชและวิศวกรรมชีวเวช (biomedical sciences and biomedical engineering) เป็นการศึกษาวิชาการหลายสาขาแบบบูรณาการ เป็นการร่วมมือระหว่าง

ภาคเอกชนและรัฐบาล มุ่งให้งานวิจัยสามารถแปลงเป็นผลิตภัณฑ์ได้ด้วย ศูนย์นี้อยู่ใกล้สถาบันการศึกษาสำคัญ ๆ หลายแห่ง

ถึงเราจะมีเวลาน้อย แต่เราควรใช้ความสังเกตของเราในการศึกษาเพิ่มเติมจากสิ่งที่มีผู้อธิบาย ถ้ามีโอกาสถามคำถามก็ควรถามเพื่อแก้ความสงสัย หรือจะดูสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เช่น ความเป็นอยู่ของผู้คน ต้นไม้ แม้แต่ป้ายโฆษณาข้างทาง แล้วมาเปรียบเทียบกับประเทศไทย หรือประเทศที่นักเรียนเคยไป จะได้ความรู้เพิ่มเติม

ความสำคัญของมาเลเซียและสิงคโปร์สำหรับเรา นอกจากการมาศึกษาเรื่องมุสลิมแล้ว ยังเป็นประเทศในกลุ่มอาเซียนที่เราจะต้องมีวิถีทางที่ใกล้ชิดกันมากขึ้น ทั้งสองประเทศนี้ กำลังเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิงคโปร์ที่มีโครงการใหม่ของ Singapore Research Foundation คือ Global Young Scientists Summit 2013 ให้นักวิทยาศาสตร์ปริญญาเอก อายุต่ำกว่า ๓๕ ปี ทั่วโลกมาชุมนุมกัน และเชิญนักวิทยาศาสตร์ที่ได้รางวัลโนเบลมาพูด เราควรเรียนรู้ทุกประเทศ เพื่อความร่วมมือที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นในอนาคต

พลเอกหญิง สิริน อป.

“มิงกะลาบา เที่ยวเมืองพม่ายุคใหม่”
ตามเสด็จทัศนศึกษาสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์
วันที่ ๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์เป็นประเทศที่ใหญ่เป็นที่ ๔๐ ในโลกและเป็นที่สองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีฝั่งทะเลเป็นแนวยาวติดต่อกัน เป็นประเทศที่อุดมด้วยทรัพยากร เช่น น้ำมัน แก๊สธรรมชาติ อัญมณี ไข่มุกแท้ พื้นดินอุดมสมบูรณ์ พม่าเป็นประเทศที่มีประชากรหลายเผ่าพันธุ์ หลากวัฒนธรรม เช่น พม่าแท้ ไทยใหญ่ กะเหรี่ยงหรือยาง ยะไข่ จีน มอญ กะฉิ่น อินเดีย คะยาห์ ว้า นาคา ละหู่ ลีซอ ปะหล่อง ม้ง เย้า ฯลฯ

คนไทยควรสนใจเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศพม่าเพราะมีพรมแดนติดกับไทยยาวที่สุด คนพม่ามีลักษณะคล้ายคนไทย ใน ค.ศ. ๒๐๑๕ (พ.ศ. ๒๕๕๘) เป็นปีที่กำหนดว่าประเทศอาเซียนจะเข้าร่วมกันเป็นประชาคมอาเซียน ที่มีสามเสาหลัก และขณะนี้ประเทศต่าง ๆ ล้วนสนใจไปพม่า เราจึงมีความรู้เรื่องพม่ามากขึ้นกว่าเดิม

เนื่องด้วยเรามีเวลาจำกัด ไม่มากพอที่จะไปดูงานเมืองต่าง ๆ ได้จึงเลือกไปย่างกุ้ง เมืองหลวงเก่า มีสิ่งที่น่าสนใจหลายอย่าง เช่น พิพิธภัณฑ์รวบรวมศิลปวัฒนธรรม และเล่าประวัติศาสตร์ของประเทศ โบราณสถาน สถาบันการศึกษา พบบุคคลที่น่าสนใจ

ถึงแม้ว่าในบางทีอาจจะไม่มีมัคคุเทศก์อธิบาย แต่เราสามารถใช้ความสังเกตของตนเอง เช่น อาคารบ้านเรือน ต้นไม้ การแต่งกายของบุคคล ป้ายโฆษณา และอาหาร เป็นต้น หรืออาจจะศึกษาจากบันทึกของผู้ที่ได้เดินทางไปประเทศพม่ามาแล้ว เช่น “บันทึกเรื่องการเสด็จฯ ไปดูกิจการต่าง ๆ ในแหลมมลายูและประเทศพม่า” ของสมเด็จเจ้าฟ้าฯ กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ เมื่อ

พ.ศ. ๒๔๓๑ พระนิพนธ์ “เที่ยวเมืองพม่า” ของสมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ พ.ศ. ๒๔๗๘ นอกจากนี้ยังมีบันทึกเรื่อง “ไทยเที่ยวพม่า” ซึ่งได้เขียนไว้เมื่อครั้งเดินทางไปเยือนพม่าใน พ.ศ. ๒๕๒๙ เป็นต้น

หวังว่าการเดินทางครั้งนี้คงจะมีประโยชน์ในการเพิ่มพูนความรู้ และสร้างความบันเทิงให้ทุกคน

พลเอกหญิง สิริน อย.

“บูรพาภิวัตน์จากประเทศจีน” ตามเสด็จทัศนศึกษานครกว่างโจว สาธารณรัฐประชาชนจีน วันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ในโลกแห่งบูรพาภิวัตน์ ทุกแห่งเชื่อมโยงมาสู่โลกตะวันออก ประเทศจีนเป็นประเทศสำคัญที่เป็นผู้นำการเชื่อมโยง ตั้งแต่ยุคเก่ามาแล้วที่มีคนจากดินแดนทั้งใกล้และไกลมาสู่จีน มีทั้งที่มาและกลับไปแพร่ขยายความรู้เกี่ยวกับจีนในท้องถิ่นของตน ผู้ที่มาอยู่จีนก็ดูดซับความเป็นจีน ทำให้อารยธรรมจีนร่ำรวย กว้างขวางและหลากหลายขึ้น

คนจีนเองที่ได้เดินทางไปท่องโลกกว้างก็มีไม่น้อยเช่นเดียวกัน มีทั้งผู้ที่ไปและกลับนำความคิดและสิ่งของต่าง ๆ มาสู่จีน หรือไปอยู่ในประเทศต่าง ๆ กลืนหายเป็นประชากรของประเทศที่ไปอยู่ หรือไปรวมเป็นกลุ่มบุคคลเชื้อสายจีน รักษาวัฒนธรรมของตนไว้ เรียกว่า “จีนโพ้นทะเล” (Overseas Chinese) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งเป็นภาษาอังกฤษว่า Chinese diaspora

จีนโพ้นทะเลจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มาสู่ประเทศไทยมาจากมณฑลกว่างตง หรือที่ไทยเราเรียกว่ากวางตุ้ง ฝรั่งเรียกว่า Canton มีหนังสือที่เล่าถึงเมืองกวางตุ้งซึ่งเป็นที่รู้จักกัน คือ **นิราศกวางตุ้ง** ของนายมหานุภาพ หรือ พระยามหานุภาพ (อ้น) ที่ไปเมืองกวางตุ้งสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี (**นิราศพระยามหานุภาพไปเมืองจีนครั้งกรุงธนบุรี** เมื่อปีฉลู พุทธศักราช ๒๓๒๔)

มณฑลกวางตุ้งเป็นมณฑลที่มีประชากรมากที่สุดของจีน มีเมืองหลวง คือ กว่างโจว หรือที่คนไทยเรียกว่า กวางเจา และมีศูนย์กลางทางเศรษฐกิจคือ นครเซินเจิ้น (Shenzhen) ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษแห่งหนึ่งของจีน (Special Economic Zones of the People’s Republic of China-SEZs)

ในด้านประวัติศาสตร์ กวางตุ้งถือว่าเป็นมณฑลที่เชื่อมโยงทางการค้ากับทั่วโลกมากที่สุดในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ การที่ชาวอังกฤษมาค้าฝิ่นที่กวางตุ้ง ทำให้เกิดสงครามฝิ่น (ค.ศ. ๑๘๓๙ - ๑๘๔๒) และจีนเสียดินแดนเกาะฮ่องกงให้อังกฤษ

ในทศวรรษ ๑๘๕๐ เกิดกบฏไท่ผิง หรือไท่เผง (ค.ศ. ๑๘๕๐ - ๑๘๖๔) เป็นกบฏต่อต้านรัฐบาลที่ครอบคลุมพื้นที่กว้างขวางมาก หัวหน้ากบฏ คือ หงซิ่วฉวน เป็นชาวกวางตุ้ง กวางตุ้งจึงกลายเป็นศูนย์กลางต่อต้านแมนจู (ราชวงศ์ชิง) และต่อต้านจักรวรรดินิยม ซุน ยัต-เซน ผู้นำการปฏิวัติประชาธิปไตยก็เป็นชาวกวางตุ้ง

ต้นทศวรรษที่ ๑๙๒๐ กวางตุ้งเป็นศูนย์กลางของก๊กมินตั๋งที่จะบุกขึ้นไปตีทางเหนือเพื่อปราบพวกขุนศึก และใน ค.ศ. ๑๙๒๔ ได้ตั้งโรงเรียนนายร้อยหวงผู่เพื่อให้การศึกษาด้านทหารแบบตะวันตก

ในการติดต่อกับประเทศไทย มีคนจีนจากมณฑลกวางตุ้งที่มาอยู่ในประเทศไทยหลายวัฒนธรรมและสำเนียงภาษา เช่น กวางตุ้ง แต้จิ๋ว และแคะ บุตรหลานชาวจีนเหล่านี้ได้กลมกลืนเป็นคนไทยประกอบคุณงามความดีเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย และยังมีส่วนร่วมสร้างความสัมพันธ์ไทย-จีน จนถึงทุกวันนี้

มณฑลกวางตุ้งในปัจจุบันเป็นมณฑลที่เจริญทางด้านอุตสาหกรรม การค้าและเทคโนโลยี มีเขตเศรษฐกิจพิเศษ เขตการค้าเสรี มีสถานที่ศึกษาที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง

คณะผู้จัดทำเอกสารประกอบการดูงานหวังว่า เอกสารฉบับนี้จะช่วยให้ผู้ร่วมดูงานทุกท่านได้ความรู้ที่มีประโยชน์ ทำให้เข้าใจประเทศจีนมากขึ้น และต่อเนื่องให้เกิดความคิดที่กว้างขวางสืบไป

พลเอกหญิง สวนอ.

“ท่องอนุทวีปเอเชียใต้ใน ๒๔ ชั่วโมง” ตามเสด็จทัศนศึกษาเมืองกัลกัตตา สาธารณรัฐอินเดีย วันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

เอเชียใต้เป็นภูมิภาคที่ใหญ่โตและหลากหลาย ไม่ใช่ว่าใช้เวลาเพียง ๒๔ ชั่วโมง จะเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ เหตุที่เลือกเมืองกัลกัตตา (Calcutta หรือปัจจุบัน เรียกว่า Kolkata) เนื่องจากเป็นเมืองใหญ่ที่เราพอจะเดินทางไปได้ กัลกัตตาอยู่ในรัฐเบงกอลตะวันตก (เบงกอลตะวันออกคือประเทศบังกลาเทศ) เป็นเมืองที่มีประชากรหนาแน่น เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาและวัฒนธรรม

ในสมัยโบราณเป็นหมู่บ้านของนาวับ (nawab - ผู้ครองเมืองมุสลิมสมัยจักรวรรดิโมกุล) ต่อมานาวับให้สิทธิบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษทำการค้า บริษัทสร้างกัลกัตตาเป็นฐานการค้า มีป้อมค่ายป้องกันเมือง ภายหลังเมื่ออินเดียอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษ (British Raj) กัลกัตตาได้เป็นเมืองหลวงของอินเดีย จนถึง ค.ศ. ๑๙๑๑ เมืองหลวงจึงย้ายไปนิวเดลี

ท่าอากาศยานของกัลกัตตาชื่อ เนตาจิ สุภาส จันทร โพส ตั้งตามชื่อนักชาตินิยมชาวกัลกัตตาในการต่อสู้เรียกร้องเอกราชให้อินเดีย

บุคคลมีชื่อเสียงชาวเบงกอลที่เราจะได้พบคือศาสตราจารย์ ดร.อมารตยะ กุมาร เซน ผู้ได้รับรางวัลโนเบลทางด้านเศรษฐศาสตร์ ใน ค.ศ. ๑๙๙๘

ฟอร์ตวิลเลียม บริษัทอินเดียตะวันออกสร้างและรัฐบาลอังกฤษสร้างต่อ คุกในฟอร์ตมีชื่อว่า Black Hole of Calcutta ครั้งหนึ่งนาวับส่งทหารมาบุกฟอร์ตจับคนอังกฤษขังคุกนี้วันรุ่งขึ้นเสียชีวิตกันเป็นส่วนมากเพราะไม่มีอากาศหายใจ

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอินเดีย (Indian Museum) เป็นพิพิธภัณฑ์เก่าแก่ที่สุดในอินเดีย ที่ Asiatic Society of Bengal สร้างใน ค.ศ. ๑๘๑๔ เพื่อให้ผู้เข้าชมได้ศึกษาวัฒนธรรม และวิทยาศาสตร์แบบสหวิทยาการ เราจะได้ศึกษาศิลปะอินเดีย ซึ่งเราไม่ค่อยได้มีโอกาสศึกษาในชั้นเรียน สิ่งอื่น ๆ ที่แสดงอยู่จะให้ความรู้ด้านสัตววิทยา ธรณีวิทยา มัมมี่จากอียิปต์ซึ่งเป็นที่สนใจของชาวต่างประเทศในยุคที่ตั้งพิพิธภัณฑ์นี้

อนุสรณ์สถานสมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรีย (Victoria Memorial) เป็นอาคารหินอ่อนที่งามสง่า มีคุณค่าด้านสถาปัตยกรรม อยู่ริมแม่น้ำ Hooghly สมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรียทรงได้รับพระสมัญญาว่า สมเด็จพระจักรพรรดินีแห่งอินเดีย หลังจากที่บริษัทอินเดียตะวันออกเลิกไป ในอนุสรณ์สถานนี้มีห้องแสดงสิ่งของต่าง ๆ เช่น ภาพเขียน หนังสือโบราณ ประวัตินครกัลกัตตา ด้านนอกมีสวนสวยงาม

พิพิธภัณฑ์รพินทรภารตีซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยรพินทรภารตี เป็นที่แสดงประวัติของท่านรพินทรนาถ ฐากุร (Rabindranath Tagore) เป็นคนที่ไม่ได้เป็นชาวยุโรปคนแรกที่ได้รับรางวัลโนเบลทางวรรณคดี ใน ค.ศ. ๑๙๑๓ ท่านเขียนทั้งกวีนิพนธ์ เรื่องสั้น นวนิยาย บันทึกการเดินทาง เขียนภาพ แต่งเพลง ได้เคยเขียนบทกวีเรื่องประเทศไทยด้วย นอกจากนั้นท่านยังเป็นนักการศึกษา ได้ตั้งมหาวิทยาลัยวิศวภารตี ที่สันตินิเกตัน เพื่อส่งเสริมความคิดอิสระ และการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างวัฒนธรรม

หลังอาหารเย็นนักเรียนจะได้ไปเที่ยวศึกษาวิถีชีวิตชาวกัลกัตตายามค่ำคืนที่ตลาดพื้นเมือง ที่เรียกกันว่า New Market ก่อนจะกลับประเทศไทย

หวังว่าการเดินทางครั้งนี้จะเพิ่มประสบการณ์ให้นักเรียนเกี่ยวกับประเทศอินเดีย นอกจากความรู้ที่ได้เรียนในชั้นเรียน

พลเอกหญิง สิรินอ.

“สิงคโปร์ : ประตูสู่ตะวันตกในอดีต” ตามเสด็จทัศนศึกษาสาธารณรัฐสิงคโปร์ วันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

หัวข้อวิชาเลือกเสรีในภาคการศึกษานี้เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับโลกตะวันตก เราไม่สามารถเดินทางไปประเทศตะวันตกได้ ข้าพเจ้าเห็นว่าสิงคโปร์เป็นประเทศที่ใกล้ที่สุดที่จะใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในเรื่องนี้ได้ เนื่องจากเป็นประเทศแรกที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสต่างประเทศครั้งแรก ใน พ.ศ. ๒๔๑๓ (ค.ศ. ๑๘๗๐) เพื่อทรงเรียนรู้เทคโนโลยี วิทยาการ การเมืองการปกครองของตะวันตกสำหรับนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการปฏิรูปสยามขณะนั้น

สิงคโปร์เป็นศูนย์กลางของอังกฤษในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในการเดินทางสมัยก่อน ถ้าจะไปยุโรป เช่น ราชทูตไทยจะไปอังกฤษในสมัยรัชกาลที่ ๔ ต้องหยุดจอดและเปลี่ยนเรือใหญ่ที่สิงคโปร์ก่อนที่จะออกไปประเทศตะวันตก (ยุโรปและอเมริกา) การไปเรือในสมัยก่อนทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับคนชาติอื่น ถึงปัจจุบันเราเดินทางทางเครื่องบินได้สะดวก แต่ทว่าเครื่องบินหลายสายการบินยังต้องหยุดแวะที่สิงคโปร์

เนื่องจากในปัจจุบัน สถานที่ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเคยเสด็จพระราชดำเนินเยือนถูกรื้อ หรือเปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว จึงเพิ่มสถานที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ในการศึกษา บางแห่งที่คงเหลืออยู่ เช่น โรงพยาบาลตันต๊อกเส็ง ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงบริจาคพระราชทรัพย์ในการสร้างโรงพยาบาลส่วนหนึ่ง ก็ไม่สะดวกในการเข้าชม

สถานที่ที่เราจะไปชมกันมีฟอร์ตแคนนิ่งพาร์ค (Fort Canning Park) แสดงการเข้ามาของตะวันตก ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๕

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสิงคโปร์ (National Museum of Singapore) มีนิทรรศการหมุนเวียนเรื่อง “๗๐๐ ปี สิงคโปร์” เป็นเรื่องความเป็นมาของสิงคโปร์ ส่วนที่แสดงการเข้ามาของตะวันตกเชื่อมโยงกับหัวข้อที่เราศึกษาได้

โบสถ์เซนต์แอนดรูว์ (St. Andrew’s Cathedral) แสดงให้เห็นบทบาทชาวตะวันตกส่วนหนึ่งที่เข้ามาในภูมิภาคของเราเพื่อเผยแผ่คริสต์ศาสนา (กรณีนี้เป็นนิกายแองกลิคัน Anglican ของอังกฤษ) ได้มีบทบาททางการศึกษา การแพทย์แผนตะวันตก และอื่นๆ

พิพิธภัณฑ์กองทัพบกสิงคโปร์ (Army Museum of Singapore) เพื่อให้นักเรียนนายร้อยและผู้ร่วมเดินทางทราบประวัติความเป็นมาของการทหารสมัยใหม่ของกองทัพสิงคโปร์ที่นำวิทยาการทหารแบบตะวันตกมาใช้ สิงคโปร์มีความสัมพันธ์อันดีในด้านการทหารกับไทย

ยูเรเชียนเฮอริเทจเซนเตอร์ (Eurasian Heritage Centre) เป็นศูนย์มรดกวัฒนธรรมของพวกยูเรเชียน คือ พวกที่มีเชื้อสายลูกผสมระหว่างชาวเอเชียกับชาวยุโรป มีสมาคมของตนเองและมีวัฒนธรรมเฉพาะเป็นเอกลักษณ์ของตน

นอกจากนั้น เรายังจะมีโอกาสรับประทานอาหารที่มีชื่อเสียงในสิงคโปร์อีกด้วย

ถึงจะเป็นช่วงเวลาสั้น ๆ เราควรจะถือโอกาสสังเกต เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ แม้ว่าไม่ได้อยู่ในหลักสูตรที่เราศึกษา ก็จะช่วยเพิ่มประสบการณ์ที่มีประโยชน์แก่เรา

พลเอกหญิง สิรินอ.

“เยือนลาว : เพื่อนใกล้บ้าน”
ตามเสด็จทัศนศึกษาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ณ นครเวียงจันทน์ และเมืองหลวงพระบาง
วันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๘

ประเทศไทยและลาวเป็นประเทศที่อยู่ใกล้ชิดกัน พูดจากันเข้าใจ “บ่ต้องใช้นายภาษา (ล่าม)” ตั้งแต่ยังเด็กคุณครูซึ่งเป็นชาวหนองคายเคยสอนให้ร้องเพลงที่คนลาวแต่ง “...ทั้งสองฝั่งกั้นกลางด้วยสายนที แต่ประเพณีนั้นบ่ต่างกัน ชาติไทยและลาวก่อนนี้ เคยร่วมสัมพันธ์ ร่วมสายโลหิตเดียวกัน มีน้ำเท่านั้นมากั้นแบ่งกลาง”

หลังจากที่มีการสู้รบกันบริเวณชายแดน คนลาวก็ได้แต่งเพลง “...อย่าให้หมางหมองหม่นหัวใจคนที่เคยรักกัน อยู่ใกล้เคียงกัน ช่วยเหลือกันเถิด เหล่าลาวไทย”

หลังจากที่ลาวเข้าเป็นสมาชิกสมาคมอาเซียนและปลายปีนี้สมาคมอาเซียนจะเปลี่ยนเป็นประชาคมอาเซียน ประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าอดีตจะเป็นอย่างไรก็ต้องปรับตัวเข้าหากันมากขึ้น จึงจะได้ประโยชน์ด้วยกันทุกชาติ เราจึงควรทำความรู้จักกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนนายร้อยซึ่งยังอยู่ในข่ายเป็นเยาวชน และเป็นทหาร ซึ่งถือกันว่าเป็นผู้ที่สร้างความสัมพันธ์ได้ดีที่สุด

เนื่องจากเวลาของเราไม่มากนัก จึงเยือนได้เพียงนครหลวงเวียงจันทน์และหลวงพระบาง ถึงกระนั้นก็ไม่สามารถที่จะไปหลายแห่งที่คิดไว้ เพราะไกลเกินไป เช่น โครงการศูนย์พัฒนาและบริการทางการเกษตร ห้วยซอน-ห้วยซั้ว (หลัก ๒๒) และโรงเรียนวัฒนธรรมเด็กกำพร้า (หลัก ๖๗) ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเคยเสด็จฯ เยือนเมื่อหลายปีแล้ว (๘ - ๙ เมษายน ๒๕๓๗)

มีผู้เสนอไปที่จัมปาศักดิ์ เพราะอยากไปชมโครงงานผลิตกาแฟ ยี่ห้อดาว ซึ่งอาจถือได้ว่ามีชื่อเสียงที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ก็ไม่สามารถจัดให้ได้ เพราะเวลาไม่พอ

นอกจากการไปชมสถานที่ต่าง ๆ แล้ว ยังขอให้ท่านเอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศลาวและบุคคลอื่นบรรยายเพื่อให้นักเรียนนายร้อย และผู้ร่วมเดินทางมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น

หวังว่าการเดินทางครั้งนี้จะทำให้ทุกท่านได้รับความรู้ ความบันเทิง และความประทับใจทั่วกัน

พลเอกหญิง สิรินธ.

“จากมะละกาสู่ปีนัง”
ตามเสด็จทัศนศึกษารัฐมะละกาและเมืองปีนัง
ประเทศมาเลเซีย
วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

กล่าวกันว่าก่อนตั้งเมืองมะละกา บริเวณที่เป็นมะละกาเป็นหมู่บ้านประมง ประชาชนเป็นคนพื้นเมืองที่เรียกกันว่า Orang Laut หรือคนทะเล (ไม่ทราบว่าเป็นพวกเดียวกันกับพวกชาวเลเผ่าหนึ่งที่เราเรียกว่า “อูรัก ลาโว้ย” ใช่หรือไม่) มีเจ้าชายทรงพระนามว่าปรเมศวรมาจากปาเล็มบังในสุมาตราถูกอาณาจักรศรีวิชัยโจมตีหนีไปที่สิงคโปร์ซึ่งขณะนั้นเรียกว่าตูมาสิก หรือเทอมาเสค จากนั้นมาที่มะละกานี้ มีเรื่องเล่าว่าเจ้าชายปรเมศวรออกล่าสัตว์ ทรงพักผ่อนที่ใต้ต้นไม้ที่ภาษามาเลย์เรียกว่า Melaka ทอดพระเนตรกระจงหันเข้าต่อสู้สุนัขล่าสัตว์ของพระองค์ด้วยความกล้าหาญ จึงทรงคิดว่าที่นี่น่าจะเป็นชัยภูมิที่ดีในการตั้งอาณาจักร ประมาณ ค.ศ. ๑๔๐๐ หรือ พ.ศ. ๑๙๔๓ ต่อมารับนับถือศาสนาอิสลามมีอีกพระนามว่า “อินกันดาร์ ชาห์” บ้างก็ว่ามีพระมเหสีเป็นชาวพื้นเมืองมุสลิม และพระโอรสเป็นสุลต่านท่านแรกที่นับถือศาสนาอิสลาม

เจิ้งเหอ นายพลเรือจีนมาหยุดที่มะละกา มีเรื่องเล่าว่า มีเจ้าหญิงจีนพร้อมบริวารมาเสกสมรสกับสุลต่านองค์หนึ่งที่ครองราชย์ประมาณ ค.ศ. ๑๔๕๖ - ๑๔๗๗ (พ.ศ. ๑๙๙๙ - ๒๐๒๐) ตามประวัติศาสตร์ว่า มะละกาต้องพึ่งจีนเพราะมีศัตรูรอบด้าน ที่สำคัญคือกรุงศรีอยุธยาทางเหนือที่มาตีราว ค.ศ. ๑๕๐๐ (พ.ศ. ๒๐๔๓) แต่ไม่สำเร็จ และอาณาจักรมัชฌปาหิตทางใต้ อาณาจักรมะละการุ่งเรืองมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการค้าผ้าอินเดีย การค้าไหม และเครื่องกระเบื้องจีน กับเครื่องเทศมาเลย์ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับหมู่เกาะโมลุกกะหรือหมู่เกาะเครื่องเทศ และขยายอาณาเขตตีเมืองต่าง ๆ ได้มาก

ชาติตะวันตกชาติแรกที่มาคือ โปรตุเกส ตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ พวกยุโรปชอบเครื่องเทศมาก พวกพ่อค้าเวนิสผูกขาดการค้าเครื่องเทศ โดยติดต่อผ่านอาหรับและอินเดีย ซึ่งที่จริงก็ติดต่อกับมะละกา กษัตริย์โปรตุเกสอยากติดต่อแหล่งผลิตโดยตรงจึงส่งนักสำรวจไป เริ่มต้นตั้งแต่วาสโกดากามา ไปที่เมืองกาลีกัต (Calicut) ขณะนี้อยู่ในรัฐเกรละ (Kerala) ทางตะวันตกเฉียงใต้ของอินเดียต่อมามีลูกขุนนางชื่อ ซีเกียรา (De Sequeira) ติดต่อกับมะละกาโดยตรง เมื่ออุปราชเมืองกัว (ในอินเดียตะวันตก) คือ อัลฟองโซ อัลบูเคอร์ก ออกไปยึดมะละกาใน ค.ศ. ๑๕๑๑ สร้างป้อมหินมีชื่อว่า A Famosa วัสดุก่อสร้างได้จากหินหลุมศพ และมัสยิดมาผสมกับศิลาแลงและอิฐ โปรตุเกสไม่ประสบความสำเร็จด้านการค้ามากเท่าที่ควร ต้องอาศัยพวกมาเลย์อย่างเช่นเคย

ค.ศ. ๑๖๔๑ พวกดัตช์และยะโฮร์ตีป้อมแตก พวกมะละกาไปตั้งถิ่นฐานสร้างเมืองที่อื่น พวกดัตช์ครองมะละกาอยู่นานที่สุดจนถึง ค.ศ. ๑๘๒๕ เว้นแต่ช่วงสงครามนโปเลียน (ค.ศ. ๑๘๐๔ - ๑๘๑๕) ช่วงนี้เงียบสงบ แต่มะละกากลายเป็นเมืองที่ไม่สำคัญนักเพราะว่าพวกดัตช์ชอบปัตตาเวีย (จาการ์ตา) มากกว่า ต้นคริสต์ศตวรรษที่ ๑๗ บริษัทอินเดียตะวันออกของดัตช์ หรือ VOC พยายามทำลายอิทธิพลของโปรตุเกสทำได้สำเร็จใน ค.ศ. ๑๖๔๑ ดังที่กล่าวมาแล้ว พวกดัตช์พัฒนาปรับปรุงป้อมของโปรตุเกส และสร้างศาลาว่าการปกครอง (city hall ที่ภาษาดัตช์เรียกว่า Stadthuys ในกำหนดการเรียกว่า “พิพิธภัณฑ์ทำเนียบข้าหลวง”) ปัจจุบันบางคนเรียกว่าตึกแดง

มะละกากลายเป็นของอังกฤษตามสนธิสัญญา ค.ศ. ๑๘๒๔ แลกกับเมืองในสุมาตรา พวกดัตช์รู้ว่าเก็บไว้ก็ไม่มีประโยชน์เพราะอังกฤษพัฒนาสิงคโปร์ขึ้นมาได้ดีกว่า ในระยะแรกบริษัทอินเดียตะวันออกของอังกฤษปกครอง ต่อมารัฐบาลอังกฤษให้เป็น Crown Colony รวมกับสิงคโปร์และปีนังเป็น Straits Settlements สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ถูกญี่ปุ่นยึดครองอยู่เกือบ ๔ ปี ปัจจุบันเป็นส่วนของประเทศมาเลเซีย เป็นรัฐที่เจริญทางเศรษฐกิจมาก

สถานที่น่าสนใจที่เราจะได้ไปชม

๑. **Stadthuys** ดัตช์สร้างเป็นสำนักงานเมื่อ ค.ศ. ๑๖๕๐ เมื่ออังกฤษเข้ามาในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙ สร้างโรงเรียนมิชชันนารี ใน ค.ศ. ๑๘๒๖ ให้การศึกษาฟรี ค.ศ. ๑๘๗๖ เปลี่ยนเป็นพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ (History & Ethnography)

๒. **St. Paul’s Church** สร้างบนยอดเนิน ถ้าเรียกแบบไทยก็จะว่า “สันเปาโล” เป็นที่บูชาแม่พระ สร้างเมื่อ ค.ศ. ๑๕๒๑ เพราะขุนนางชาวโปรตุเกสคนหนึ่งเชื่อว่าแม่พระช่วยให้เขารอดพ้นจากพายุในทะเลจีนใต้ ทำนองเดียวกับที่คนจีนเชื่อเจ้าแม่หมาจู่ เซนต์ฟรังซิสซาเวียร์ซึ่งเป็น

พวกเจซูอิต สนใจด้านการศึกษามาสร้าง St. Paul's College ใน ค.ศ. ๑๕๔๘ ถือได้ว่าเป็นโรงเรียนแบบสมัยใหม่แห่งแรกในคาบสมุทรมลายา เมื่อเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์เสียชีวิตในจีนได้นำศพมาไว้ที่นี่ก่อนส่งไปฝังที่กัว

เมื่อดัตช์เข้ามาใช้เป็นศาสนสถานช่วงหนึ่ง ต่อมาย้ายออกไปใช้โบสถ์เก่าเป็นป้อม

สมัยอังกฤษ ค.ศ. ๑๘๒๔ ใช้เก็บดินปืนพักหนึ่งแล้วทิ้งให้พัง ต่อมามีการขุดค้น Malacca Historical Society เป็นผู้ดูแล เอาหินหลุมศพติดข้างกำแพง ค.ศ. ๑๙๕๒ ตั้งรูปเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์

๓. **Porta da Santiago** เป็นป้อมของโปรตุเกสที่เรียกว่า A Famosa เป็นศิลปะโปรตุเกสที่เก่าที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่คงเหลืออยู่ สร้างสมัยอัลบูเคอร์ก ที่ต้องการเชื่อมเส้นทางเครื่องเทศ (spice route) ที่มั่นของโปรตุเกสยังมีมาเก๊าที่จีน และกัวที่อินเดีย แต่ก่อนมีกำแพงและหอสี่ด้านเป็นที่เก็บอาหาร และเป็นที่อยู่ของทหาร

ค.ศ. ๑๖๔๑ ดัตช์เข้ายึดครอง ค.ศ. ๑๖๗๐ ซ่อมส่วนที่เป็นประตูใหญ่จึงมีจารึกไว้ว่า ANNO 1670 มีเครื่องหมายของบริษัท VOC

คริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ อังกฤษทำลายเพื่อไม่ให้ตกอยู่ในมือของฝรั่งเศส ต่อมา Sir Stamford Raffles ซ่อมขึ้นมาเพราะเขาเป็นคนชอบประวัติศาสตร์

ปีนัง เป็นเกาะซึ่งเป็นรัฐหนึ่งของมาเลเซีย อยู่บริเวณช่องแคบมะละกา เป็นรัฐที่เจริญทางเศรษฐกิจมาก

ปีนัง หรือที่ไทยเรียกว่าเกาะหมาก ปรากฏอยู่ในแผนที่เดินเรือของนายพลเรือเจิ้งเหอสมัยราชวงศ์หมิง คนอังกฤษที่มาถึงคนแรกคือ Sir James Lancaster ใน ค.ศ. ๑๕๙๒ ปล้นเรืออื่น ๆ และกลับไปอังกฤษ ค.ศ. ๑๗๘๖ กัปตันฟรานซิส ไลท์ ซึ่งเป็นนักผจญภัยอยู่ที่มัทราส และคนอื่น ๆ จากบริษัทอินเดียตะวันออกมาที่ปีนัง สุลต่านให้เช่าที่ดินแลกเปลี่ยนกับการป้องกันรัฐเคดะห์ หรือไทรบุรี จากกองทัพสยามและพม่า สำหรับไลท์บริเวณนี้สำคัญมากที่จะป้องกันอิทธิพลของฝรั่งเศสในอินโดจีน และเฝ้าระวังอำนาจของดัตช์ในสุมาตรา ต่อมาอังกฤษไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องไปยุ่งกับการเมืองภายในของมาเลย์ แต่ก็ยังยึดปีนังอยู่ สุลต่านพยายามเอาคืนแต่ไม่สำเร็จ ไลท์เสียชีวิตที่ปีนัง

ค.ศ. ๑๗๙๖ อังกฤษเอานักโทษจากหมู่เกาะอันดามันมาที่ปีนัง ปีนังเป็นแหล่งการค้าเครื่องเทศ พริกไทย สินค้าอินเดีย หมาก ดีบุก ฝิ่น และข้าว และอาจจะเป็นที่ปลูกเครื่องเทศอย่างเดียวกับหมู่เกาะโมลุกกะของดัตช์ได้ ธุรกิจเครื่องเทศทำให้คนจีนเข้ามามากมาย ท่าเรือสิงคโปร์อยู่ในที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ดีกว่าปีนังจึงเป็นผู้ผลิตส่งไปท่าสิงคโปร์ คู่ค้าสำคัญคืออินเดีย สยาม สุมาตรา ชวา อังกฤษ

การที่ประชากรเพิ่มขึ้นทำให้โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ไม่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคมนาคมและการสาธารณสุข การก่อสร้างต้องใช้แรงงานนักโทษอินเดีย ใน ค.ศ. ๑๘๖๗ มีจลาจลครั้งใหญ่

การที่มีคนจีนมากทำให้ซุน ยัต-เซ็นมาหาเสียง และหารายได้หลายครั้งสำหรับการล้มราชวงศ์ชิง มาครั้งสุดท้าย ค.ศ. ๑๙๑๐ ทำสำเร็จใน ค.ศ. ๑๙๑๑

สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๑ เรือรบเยอรมันแล่นเข้ามาที่ปีนัง จมเรือของฝ่ายสัมพันธมิตร ๒ ลำ ช่วงระหว่างสงคราม และช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ธุรกิจในปีนังซบเซาแต่ก็มีเศรษฐีใหม่ขึ้นมาหลายคน สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ถูกทิ้งระเบิดและถูกญี่ปุ่นยึดครอง อังกฤษถอยไปสิงคโปร์ เป็นฐานที่ตั้ง U-Boat การที่สัมพันธมิตรทิ้งระเบิดอาคารเลขาธิการปีนัง ทำให้เสียข้อมูลเอกสารทั้งของอังกฤษและญี่ปุ่น ทำให้การเขียนประวัติศาสตร์ปีนังทำได้ยาก

สถานที่ที่เราจะไปเยือน

๑. **SMK Convent Light Street** เป็นโรงเรียนสตรีที่เก่าแก่ที่สุดในปีนังและมาเลเซีย ตั้งใน ค.ศ. ๑๘๕๒ มีแม่ชีมาจากฝรั่งเศส สอนเด็กชั้นเล็ก ๆ รับเด็กชายด้วย บางทีมีคนเอาเด็กทารกมาแอบทิ้งไว้ แม่ชีก็เอามาเลี้ยง สอนให้มีความรู้ ให้มีจิตใจที่ดี ระหว่างสงครามญี่ปุ่นใช้เป็นที่กักขังเชลย

๒. **Penang State Museum** มีทั้งพิพิธภัณฑ์และหอศิลป์ ใน ค.ศ. ๑๙๔๑ มีผู้สร้างพิพิธภัณฑ์เล็ก ๆ แต่ของหายไปหมดระหว่างสงครามโลกฯ ค.ศ. ๑๙๕๖ สร้างอีกแต่ไม่สำเร็จ ค.ศ. ๑๙๖๒ รัฐบาลของรัฐสร้างพิพิธภัณฑ์ในบริเวณที่เคยเป็น Penang Free School ตนกูอับดุลราห์มาน นายกรัฐมนตรีมาเลเซียเป็นผู้เปิดใน ค.ศ. ๑๙๖๕

๓. **Peranakan Museum** เพอรานากันเป็นลูกหลานชาวจีนที่มาอยู่ในคาบสมุทรมลายาในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๕ - ๑๗ ส่วนมากมาทำธุรกิจ เช่น เป็นพ่อค้าคนกลาง เป็นผู้มีความรู้ มีการ

ศึกษาดี มักพูดได้ ๒ ภาษาหรือมากกว่า ภักดีต่ออังกฤษมากกว่าจีน เรียกว่าพวกย่าหยา บ้าบ๋า หรือพวก Straits Chinese จะอยู่กันที่ปีนัง สิงคโปร์ มะละกา ประเทศไทยที่จังหวัดภูเก็ตและจังหวัดใกล้เคียง มีพิพิธภัณฑ์เพอรานากันในสิงคโปร์ มะละกา และไทยด้วย แสดงให้เห็นงานด้านสถาปัตยกรรม สิ่งของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น โต๊ะเตียง ถ้วยชาม เสื้อผ้า เกมต่าง ๆ ประเพณี เช่น ประเพณีแต่งงาน การทำอาหาร

หวังว่าการเดินทางครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการเชื่อมโยงยุโรปกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเชื่อมโยงกับไทย ให้ผู้สนใจได้ศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

พลเอกหญิง สิริน อ.

ดัชนี

ก

กฎหมายอิสลาม ๓๕๒
กรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ๓๒๑
กรมยุทธนาธิการ ๓๑๑
กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ๓๒๑
กระทรวงกลาโหมของสหรัฐอเมริกา ๘๙
กรุงฮานอย ๕๕๔
กลุ่มไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ๓๙๒, ๓๙๓
กว่างโจว ๒๗๗, ๓๑๘, ๓๗๖, ๕๖๑
กองทัพปลดแอก ๑๐๕, ๑๓๒, ๑๗๖, ๒๑๘, ๓๗๗
กองทุนการเงินระหว่างประเทศ ๗๘
กอร์บาชอฟ ๙๔
กะเหรี่ยง ๒๘๕, ๒๘๘
กัมพูชา ๔๒, ๔๕๖
การก่อการร้ายสากล ๕๙
การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ๑๑๕, ๑๒๖, ๒๐๗, ๒๖๗
การปฏิรูปเมจิ ๓๒๔
การปฏิวัติเขียว ๓๘๘
การปฏิวัติฝรั่งเศส ๘๐, ๓๒๑, ๔๓๒
การปลูกพืชเชิงเดี่ยว ๖๗
การพัฒนาชุมชน ๕๔, ๖๙
การพัฒนาที่ยั่งยืน ๖๕, ๔๘๐
การสำรวจทางทะเล ๘๐
การสำรวจอวกาศ ๘๔
ก้าวกระโดดไกล ๙๑, ๓๗๗
กำแพงเบอร์ลิน ๘๕, ๒๕๓
เกตุวลี นภาศัพท์ ๓๔๐
เกริก วณิกกุล ๓๔๐
เกาหลีเหนือ ๘๖, ๘๙
แก๊งชิงหัว ๑๕๒
ไกสอน พมวิหาน ๓๓๐, ๔๗๒

ข

ขงจื๊อ ๑๔๙, ๓๐๐
ขจัดภัย บุรุษพัฒน์ ๒๐๘, ๓๓๕
ขวัญใจ โกเมซ ๓๔๑
ขีปนาวุธ ๑๙๓
เขตปกครองตนเอง ๒๐๐
เขาพระวิหาร ๓๒๙

ค

คริสต์ศาสนา ๖๗, ๒๖๓, ๒๙๓, ๓๑๘
คลองสุเอซ ๓๒๐
คลินตัน ๑๐๖, ๑๑๑, ๒๔๕
ความมั่นคงของชาติ ๔๒, ๓๐๔, ๓๐๖
คอซอวอ ๑๐๗, ๒๐๑
ค่าปฏิกรรมสงคราม ๓๑๘, ๓๗๘
ค่ายโลกเสรี ๘๓, ๒๕๐, ๒๙๕
เครือจักรภพแห่งรัฐเอกราช ๘๕, ๒๕๓
แคว้นหริภุญชัย ๕๓๓
โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา ๕๒, ๖๘

จ

จักรพรรดินโปเลียน ๘๐
จักรวรรดินิยมยุคใหม่ ๒๘, ๘๐
จัตุรัสเทียนอันเหมิน ๙๓
จางเกาลี่ ๑๗๓, ๑๘๑
จางเต๋อเจียง ๑๗๓
จีนฮ่อ ๒๘๕
จูมมาลี ไชยะสอน ๓๓๐
จูไห่ ๙๕
เจ้าจื่อหยาง ๙๔, ๑๗๑
เจ้าฟ้านิภานภดล ๔๒๒
เจ้ามหาชีวิตสว่างวัฒนา ๓๓๐
เจ้าสีหนุ ๒๙๔, ๓๓๐
เจิ้งเหอ ๕๖๙
เจียงเจ๋อหมิน ๙๕, ๑๐๕, ๑๗๑
เจียงชิง ๙๒
โจวเอินไหล ๙๒, ๑๗๑

ฉ

เฉินสุ่ยเปียน ๑๐๗

ช

ชนกลุ่มน้อย ๓๖, ๙๖, ๒๐๘
ชีอะห์ ๒๙๒, ๓๕๐
เชียงราย ๕๓๓
เชียงใหม่ ๕๓๓
ไช่หยวนเผย์ ๑๕๐

ซ

ซาไก ๒๘๘
ซ่านโถว ๙๕
ซาอุดีอาระเบีย ๘๘
ซิกข์ ๖๗, ๒๘๓, ๔๐๗
ซินเกียง ๑๘๒, ๒๐๙
ซีเรีย ๒๑๑, ๒๖๐
ซุนยัดเซ็น ๙๐, ๑๙๑
ซูการ์โน ๒๙๔, ๓๒๘
ซูฟิสม์ ๓๕๐
เซินเจิ้น ๙๕, ๕๖๑
เซี่ยงไฮ้ ๙๓, ๑๘๑, ๓๗๕
เซี่ยเหมิน ๙๕, ๓๑๘
โซเนีย คานธี ๓๙๗
ไซโคลนนาร์กีส ๒๙๖

ญ

ญิฮาด ๓๕๑

ด

ดราวิเดียน ๓๘๗
ดาไลลามะ ๒๒๑
แดจังกึม ๓๖, ๒๑๐

ต

ต้มยำกุ้ง ๓๗๗
ติมอร์เลสเต ๒๙๑, ๔๗๘
เตช บุนนาค ๓๓๘

เตี้งเสี่ยวผิง ๙๒, ๙๓, ๙๖, ๑๗๓
โตโจ ๘๓, ๒๕๐
ไต้ปิ่งกว๋อ ๑๖๐
ไต้หวัน ๑๐๕, ๑๒๓, ๑๗๗, ๒๘๕, ๓๗๒

ท

ทฤษฎีใหม่ ๖๕
ทวารวดี ๕๔๖
ทหารอาชีพ ๔๒, ๓๑๑
ทักษิณฝั่งทะเลตะวันออก ๕๔๐, ๕๔๘
ทัศนศิลป์ ๕๖, ๖๗
ทิเบต ๓๖, ๑๐๗
เทคโนโลยีชีวภาพ ๘๖, ๒๗๑, ๓๙๖
เทคโนโลยีสารสนเทศ ๕๗, ๘๖, ๒๔๒
เทคโนโลยีเหมาะสม ๕๕
ไทใหญ่ ๖๑

ธ

ธนาคารเพื่อพัฒนาเอเชีย ๒๒๓
ธนาคารโลก ๒๒๓, ๓๑๔
ธรรมาภิบาล ๒๐๕

น

นครนายก ๕๔, ๕๗
นโปเลียนที่ ๑ ๓๒๑, ๔๒๐
นโปเลียนที่ ๓ ๓๒๑, ๔๒๙
นโยบายสี่ทันสมัย ๙๔, ๑๔๕
นเรนทรา โมดิ ๒๑๓
นางาซากิ ๒๖๙, ๓๑๘
น่าน ๕๓๙, ๕๕๒
นานกิง ๙๘, ๓๒๐
นิโคลัสที่ ๒ ๓๒๓
เนวิน ๓๓๐

บ

บรรสาน บุนนาค ๓๔๒
บรูไน ๓๗, ๔๗๐
บอสเนีย ๓๙, ๔๘๕
บ้าบ๋า ๒๘๗
บิสมาร์ค ๓๒๒
บุช ๑๐๕, ๑๑๕
บูรพาภิวัตน์ ๓๖๗, ๕๖๑

ป

ปฏิทินอิสลาม ๓๕๒
ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ๖๖, ๓๔๐
ประเทศโลกที่สาม ๑๑๔
ประเพณีราษฎร์ ๕๔
ประเพณีหลวง ๕๔
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ๕๗, ๒๗๓
ประวัติศาสตร์นิพนธ์ ๓๐๕
ป้อมพระกาฬ ๒๘๗
ปัจเจกบุคคล ๖๐, ๒๑๔, ๒๓๐
ปัญญาประดิษฐ์ ๑๙๐, ๑๙๖
ปัญหาสิ่งแวดล้อม ๘๖, ๒๕๓
ปัตตานี ๒๘๔, ๕๔๐
ปาปัวนิวกินี ๒๙๑
ปาเลสไตน์ ๘๘, ๒๖๐

ปีนัง ๒๘๗, ๕๖๙, ๕๗๑
เปรมชัย กรรณสูต ๓๓๗
เปอร์เซีย ๖๓
โป๋ซีไหล ๙๘, ๓๗๗
โปรตุเกส ๒๙๓, ๓๙๒
โปแลนด์ ๘๕, ๒๐๑

ผ

เผด็จการฟาสซิสต์ ๘๓, ๒๕๐
เผิงเต๋อหวาย ๙๒
แผน วรรณเมธี ๓๓๘, ๔๖๐
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ๖๙
ฝรั่งเศส ๘๓, ๒๙๓

พ

พม่า ๒๐๘, ๒๒๓, ๒๙๖, ๓๓๑, ๕๕๙
พรรคก๊กมินตั๋ง ๙๐
พรรคคองเกรส ๒๑๓, ๓๙๖
พระบรมมหาราชวัง ๖๘, ๒๘๖
พระบาทสมเด็จ
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ๓๒๑
พระบาทสมเด็จ
พระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ๒๘๖
พระบาทสมเด็จ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ๓๒๑
พระองค์เจ้าดิลกนพรัฐ ๓๐๙, ๓๒๒
พะเยา ๕๓๓
พัฒนา หลังปูเต๊ะ ๓๔๐
พาสินี ลิ่มอติบูลย์ ๓๓๗
พิจิตร ๕๕๐
พิษณุ จันทร์วิทัน ๓๓๒
พิษณุโลก ๕๕๐
พุทธศาสนา ๖๗, ๓๖๓
เพชรบุรี ๒๘๔
เพชรบูรณ์ ๕๕๐
แพร่ ๕๓๙

ฟ

ฟิลิปปินส์ ๒๙๑, ๔๗๑

ภ

ภารตาภิวัตน์ ๔๐๐
ภาวะโลกร้อน ๑๒๖
ภาษาไทย ๕๖
ภูมิปัญญาไทย ๕๔

ม

มหาธีร์ ๓๐๓
มหาวิทยาลัยนาลันทา ๑๔๘, ๔๐๐
มหาสมุทรอินเดีย ๑๒๐, ๒๙๑
มองโกเลีย ๓๐๒, ๓๗๕, ๔๐๘
มะละกา ๓๒๐, ๕๖๙
มาเลเซีย ๙๖, ๑๑๘, ๒๘๘, ๒๙๑, ๓๒๐
มุสโสลินี ๒๕๐
เมียนมาร์ ๕๕๙
แมนจูเรีย ๙๘, ๒๗๗

ย

ยานอวกาศฉางเอ๋อร์ ๑๘๙
ยานอวกาศเสินโจว ๑๘๙
ยุคโลกาภิวัตน์ ๒๖๓, ๓๑๔
ยุคสงครามเย็น ๗๙, ๒๕๐
ยุคหลังสงครามเย็น ๗๙, ๘๘
ยุคอาณานิคม ๗๙, ๒๘๐
ยูโกสลาเวีย ๘๕, ๓๙๓

ร

ระบบไพร่ ๓๑๐, ๓๒๓
รัชกาลที่ ๕ ๕๗, ๓๒๓
รัฐชาติ ๕๗, ๒๗๘, ๓๐๗, ๓๖๗
รัตนโกสินทร์ ๒๗๗, ๓๐๕, ๓๓๕
รัสเซีย ๖๔, ๘๗, ๑๒๕, ๓๒๒
ราชวงศ์ชิง ๙๐, ๑๕๐, ๔๑๕
ราหุล คานธี ๓๙๖
ไร่ขนาดใหญ่ ๖๗

ล

ลัทธิคอมมิวนิสต์ ๘๓, ๓๗๗
ลัทธิจักรวรรดินิยม ๘๐
ลัทธิชาตินิยม ๘๓, ๒๕๐
ลัทธิเต๋า ๓๐๐
ลัทธิอาณานิคม ๘๐
ลั้วะ ๒๘๗
ล้านนา ๕๓๓
ลาว ๖๓, ๒๐๘, ๒๙๓, ๓๓๓
ลำปาง ๕๓๓
ลำพูน ๕๓๓
ลีกวนยู ๑๓๗
ลีเติงฮุย ๑๐๖
แลมัง ๔๒๑
โลกาภิวัตน์ ๕๓, ๘๕, ๑๖๓, ๒๔๕, ๒๙๒, ๓๑๖

ว

วงไพบูลย์แห่งมหาเอเชียบูรพา ๓๐๑
วรรณคดีไทย ๕๔, ๖๒
วรรณา สิริวัฒนภักดี ๓๓๖
วังเทวะเวสม์ ๓๑๒
วังบางขุนพรหม ๓๑๒
วัฒนธรรมโลก ๒๓๗, ๒๔๗
วัฒนธรรมสากล ๕๘
วัฒนธรรมอเมริกัน ๒๔๐
วิชาไทยศึกษา ๕๙, ๓๐๔
วิชาประวัติศาสตร์โลก ๒๑, ๗๘
วิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย ๕๓
เวินเจียเป่า ๑๐๖, ๑๔๔
เวียงจันทน์ ๕๖๗
เวียดนาม ๕๖, ๒๙๑

ศ

ศาสนาอิสลาม ๖๗, ๒๑๒, ๓๕๒
ศิลปกรรมไทย ๕๔, ๖๗
เศรษฐกิจไทย ๕๔, ๖๕

เศรษฐกิจแบบยังชีพ ๕๕, ๖๕
เศรษฐกิจพอเพียง ๖๕
เศรษฐกิจมหภาค ๑๓๔

ส

สงครามตัวแทน ๘๔, ๒๕๑
สงครามลับ ๘๔, ๒๕๑
สงครามโลกครั้งที่ ๑ ๘๓, ๒๕๐
สงครามโลกครั้งที่ ๒ ๘๐, ๙๘, ๑๗๑, ๒๒๗, ๒๓๙, ๒๗๕
สถาบันขงจื๊อ ๑๔๐, ๓๗๕
สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ๑๗
สนธิสัญญาคะนะงะวะ ๓๑๘
สนธิสัญญาเบาว์ริง ๓๐๙
สนธิสัญญาแวร์ซาย ๘๓, ๒๕๐
สเปน ๒๙๓, ๓๔๔
สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ๓๑๒, ๕๑๐
สมัยราชวงศ์หมิง ๑๒๔, ๕๗๑
สยามสมาคม ๖๒
สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ๒๘๗
สหภาพโซเวียต ๘๓, ๑๐๘
สหภาพยุโรป ๑๓๗, ๑๔๔, ๒๐๕, ๒๑๕, ๓๐๒, ๔๘๑
สังคมความรู้ ๘๖
สาธารณรัฐประชาชนจีน ๘๓, ๓๗๒, ๕๖๑
สามเหลี่ยมเศรษฐกิจ ๓๕๘, ๔๖๕
สำนักตักษิลา ๔๐๐
สิกขิม ๓๙๒
สิงคโปร์ ๒๙๑, ๔๗๖, ๕๕๖
สิทธิมนุษยชน ๘๖, ๒๐๗, ๒๕๘
สิทธิสภาพนอกอาณาเขต ๓๐๘
สิบสองปันนา ๖๑
สีจิ้นผิง ๑๖๐, ๑๗๒, ๒๑๗
สึนามิ ๖๔, ๓๙๐
สุขาภิบาล ๓๑๑
สุรินทร์ พิศสุวรรณ ๒๐๙
สุหนี่ ๓๕๐
เสี่ยวคัง ๑๗๓
โส้ ๒๘๗

ห

หนึ่งประเทศสองระบบ ๒๐๐
หนูฮัก พูมสะหวัน ๓๓๐
หม่อมราโชทัย ๔๑๖
หยูเจิ้งเชิง ๑๗๓
หลวงพระบาง ๓๗๗, ๕๖๗
หลินเปียว ๙๒
หลิวเฉาฉี ๙๒
หลิวหยุนชาน ๑๗๓
หลี่เค่อเฉียง ๑๗๒, ๓๘๑
หลี่เผิง ๙๔, ๑๗๑, ๓๘๑
หลูซาน ๙๒
หวังฉีชาน ๑๗๓
หอรัษฎากรพิพัฒน์ ๓๐๙
หูจิ่นเทา ๑๐๕, ๑๑๒, ๑๑๕
หูเย่าปัง ๙๓, ๙๔, ๑๗๒

เหมาเจ๋อตง ๙๑, ๑๗๑, ๓๗๗
เหรินหมินปี้ ๙๗, ๑๑๘
เหลยเฟิง ๙๒

อ

องค์การการค้าโลก ๗๘, ๓๗๗
องค์การนาโต ๘๔, ๒๕๒
องค์การวอร์ซอร์ ๘๔
องค์การสหประชาชาติ ๗๘, ๓๑๖
องค์การอนามัยโลก ๑๗, ๘๘
องค์การอาหารและเกษตร
แห่งสหประชาชาติ ๑๗
อเล็กซานเดอร์ที่ ๒ ๓๒๓
อองซานซูจี ๒๙๖
ออสเตรเลีย ๑๑๒, ๒๙๑
อังกฤษ ๘๓, ๒๙๓, ๓๑๗
อัฟกานิสถาน ๘๘, ๘๙, ๓๙๘
อัมพวา ๒๘๖
อาณาจักรสุโขทัย ๕๔๖
อาบูซายาฟ ๘๙
อาวุธนิวเคลียร์ ๑๐๔, ๒๕๑
อาสา สารสิน ๓๓๘
อินเดีย ๑๐๘, ๑๔๓
อินโดจีน ๒๐๘, ๓๑๘, ๓๑๘, ๓๔๔, ๕๔๕
อินโดนีเซีย ๑๑๑, ๑๖๒, ๒๙๑,
๓๓๑, ๓๕๗, ๔๗๘
อิรัก ๘๙, ๒๖๐
อิสราเอล ๒๖๐
อีสานตอนล่าง ๕๓๗
อีสานเหนือ ๕๓๑
อุยกูร์ ๙๖, ๒๑๐
อู๋อี๋ ๑๒๘
เอเชียใต้ ๒๑๒, ๓๘๗, ๕๖๓
เอลนิโญ ๖๔
โอลิมปิก ๑๐๐
โอลิมปิกวิชาการ ๖๔, ๒๙๘, ๔๗๕

ฮ

ฮ่องกง ๙๖, ๑๑๘, ๑๓๑
ฮอลแลนด์ ๒๙๓, ๓๑๗, ๓๒๓
ฮิญาบ ๓๕๒
ฮิตเลอร์ ๒๕๐
ฮินดู ๖๗, ๓๖๘, ๓๙๖

Index

A

ABM Treaty ๘๗
AIDS ๒๖๖
AIIB ๒๒๓
AIT ๔๙๗
Al Qaeda ๘๘, ๒๑๑
Albert Speer ๙๙
Alfred Nobel ๔๘๔
Alibaba ๑๘๒, ๑๙๓
Amazon ๑๙๔
American Dream ๒๑๔, ๓๗๑
Americanization ๒๓๗, ๒๔๐
Amu Darya ๕๒๐
Angela Merkel ๑๑๓
Angelo Inganni ๕๑๔
Anne Frank ๔๘๕
Anthrax ๘๘, ๒๖๗
APEC ๓๗๓
Appeal of 18 June ๔๘๒
Arab Spring ๑๗๔, ๒๑๐
Arakan ๒๙๖
ARF ๓๑๖
Arturo Toscanini ๕๑๔
ASEAN ๒๙๕
Asian Values ๒๔๓, ๒๖๐
Auguste Piccard ๑๙๗

B

Balance of Power ๓๐๒
Battle of Somme ๔๘๔
Beethoven ๔๘๓
Beluga ๕๒๐
Bill Gates ๑๑๑, ๒๔๒
biological diversity ๒๗๐
Bollywood ๑๕๔, ๓๘๘, ๓๙๑
BRICS ๑๔๕, ๓๘๓
Bruce Bower ๑๓๘
Bullet Train ๑๙๖

C

carbon footprint ๒๐๖, ๒๕๑
CCP ๑๗๒
CCTV ๑๖๑, ๑๙๔
centralization ๓๐๖, ๓๐๗
CERN ๔๙๑
Charles De Gaulle ๔๕๒
Charlie Hebdo ๒๑๒
Chen Duxiu ๑๕๐, ๑๕๓
Chevron ๑๑๒
China Dream ๑๗๙
China’s Silicon Valley ๑๘๖
Chindia ๑๔๔, ๓๙๔
Chinoiserie ๙๐, ๓๖๘

Christian Anderson ๔๘๑
CIA ๒๕๑
Civil War ๒๗๔
climate change ๒๐๕, ๕๐๘
COMPASS ๑๙๖
Comprehensive Nuclear Test Ban ๘๗, ๑๓๑
connectivity ๒๒๖, ๓๕๘
CRI ๑๙๕
Cricket Diplomacy ๓๙๓
CryoSat-2 ๒๐๓
cultural diversity ๒๘๑
cultural tourism ๒๙๘

D

Darfur ๑๑๓, ๑๑๕, ๑๒๖
de Mello ๒๖๕
decentralization ๓๐๖
diaspora ๒๔๔, ๔๐๖, ๕๖๑
Digital Revolution ๒๐๒
Donald K. Emmerson ๒๔๘
Donald Rumsfeld ๘๙
Dwight Perkins ๑๖๘

E

East Asia Community ๓๐๒
East India Company ๓๒๐
East-West Economic Corridor ๑๗๙, ๔๖๗
eBay ๑๙๔
Ebola ๒๖๖
eco-tourism ๒๙๘
Edward Henry Strobel ๓๒๕
Edward VII ๔๒๖
Elizabeth Perry ๑๖๘
entrepreneurialism ๒๔๐
Eurasia ๒๒๕
European Space Agency ๑๙๖, ๒๐๒
Eurozone ๖๖, ๒๑๕

F

Ferdinand E. Marcos ๓๓๐
Ford Foundation ๒๙๔
Franco-Prussian War ๓๒๑
Fukushima ๔๐๘

G

G20 ๓๘๔
Galileo ๑๙๖
Gavin Menzies ๙๖
Generation C ๒๐๕
Generation X ๒๐๔
Generation Y ๒๐๔
Generation Z ๒๐๕
Geneva Convention ๒๖๙
George Shultz ๒๔๘
Gerard de NERVAL ๕๑๕
Gerhard Schroeder ๑๑๓

globalization ๒๘๒, ๒๘๒, ๓๖๗
GLONASS ๑๙๖
GMO ๑๔๗, ๒๖๖
GPS ๑๙๐, ๑๙๖
Great Recession ๑๔๓
Grimms' Fairy Tales ๔๘๒
Gudi Staiblia ๔๙๗
Gulf States ๒๑๐
Gustave Rolin - Jacquemyns ๓๒๓

H

H.R. Dharsono ๓๔๐
Haier ๑๕๕
Hamburger Crisis ๓๗๔
HANBAN ๑๑๗
HDI ๑๖๕
Helmholz ๒๐๓
Henrik Ibsen ๔๘๓
Henry (Hank) Paulson ๑๒๕
Henry M. Beachell ๑๙๗
Hispanic ๒๖๓
HIV ๑๘๕, ๒๖๖, ๒๙๐
Holy See ๔๙๘, ๕๐๖
Homan van der Heide ๓๐๙, ๓๒๓
Huawei ๑๕๕, ๑๙๓
Human Dignity ๒๓๐, ๒๕๗
human shields ๒๖๙
Huntington ๒๖๓
Hushi ๑๕๐

I

illegal immigrants ๒๕๙, ๒๖๔, ๓๔๓
IMF ๒๒๓, ๒๔๑, ๓๘๙
Indian diaspora ๔๐๖
Indianized states ๒๙๒
individualism ๖๐, ๒๔๐
Infosys Foundation ๑๕๔, ๓๙๑
ISIS ๒๑๑
Islamization ๒๒๐

J

Jack Ma ๑๙๓
Jame McCarthy ๓๐๙
Jens Iverson Westengard ๓๒๕
Joachim du Bellay ๔๑๓
John Bowring ๓๑๙
John F. Kennedy ๑๐๕
John Kenneth Galbraith ๓๘๗
John Yettaw ๒๙๗
Jonathan Spence ๑๒๔
Joseph Needham ๑๕๓

K

K Pop ๒๑๐
Kametaro Toyama ๓๐๙
Kenneth Courtis ๑๑๑
KGB ๒๕๑
Korean Wave ๒๑๐

L

Lawrence Summers ๒๔๘
Lehman Brothers ๑๔๓
Lindau ๔๘๗
localization ๒๘๒
Louis Mountbatten ๒๙๑
Lu Yongxiang ๑๕๓
Luxun ๑๕๐

M

M.S. Swaminathan ๑๔๙
Macapagal ๓๒๙
Magna Carta ๔๘๔
Medicaid ๑๖๓
medical tourism ๒๙๘
Medicare ๑๖๓
Melting pot ๒๓๙
Metissage culturel ๒๓๗
Michael Pettis ๑๖๙
Milan Charter ๕๑๗
Millennium Development Goals ๒๐๗
Modernization ๒๓๘, ๓๖๗
Morgan Stanley ๑๐๙
Mortimer B. Zuckerman ๒๔๐
mythology ๔๑๔

N

NAM ๒๙๔
Nasser ๓๙๓
National Missile Defense ๘๗
NATO ๒๓๘, ๒๖๐, ๓๘๔
natural diversity ๒๘๑
Nawaz Sharif ๓๙๘
Ngo Din Diem ๓๒๘
non-state actors ๒๕๗
non-traditional threats ๓๑๖
Norman Borlaug ๑๔๙, ๓๘๘
novelty ๒๔๐

O

Official Visit ๓๒๘, ๔๔๙
Oliver Cromwell ๒๗๔, ๒๗๕
Open Door Policy ๓๒๕
Opium War ๓๑๗
Organization ๑๗, ๘๕, ๒๒๔, ๓๗๙, ๓๘๔
Orientalism ๓๖๗
Osama bin Laden ๘๘
OTOP ๒๘๒, ๓๘๒
Otto Hahn ๔๘๗

P

Paul Kruger ๒๔๔
Paulson ๑๒๗
Pax Americana ๓๑๗
Pax Britannica ๓๑๗
Pax Romana ๓๑๗
Pax Sinica ๓๑๗
Peace Corps ๒๕๕, ๒๙๔, ๔๗๖

personal diplomacy ๓๒๖, ๓๒๙
Peter Mandelson ๙๘, ๑๑๙
PetroChina ๑๘๗
Phoumsawan ๓๒๙
politburo ๑๗๒, ๑๗๘
pragmatism ๒๑๔, ๒๔๐
preventive diplomacy ๓๑๖
protectionism ๑๒๖, ๑๒๘
proxy war ๘๔, ๒๕๑

R

R&D ๙๙, ๑๑๗, ๑๘๕
realism ๒๑๔
Realpolitik ๑๐๕
Red Cross ๒๖๕
refugee ๒๖๔, ๓๔๓
Roald Amundsen ๔๘๓
Robert A. Mundell ๙๗, ๑๑๙
Robert Zoellik ๑๐๙
Rogue States ๘๙
Rossini ๕๑๔
Rule of Law ๒๑๘
Russo-Japanese War ๓๒๓

S

S. Jayakumar ๓๔๗
S.R. Nathan ๓๓๐
SAARC ๓๓๙, ๓๙๘
SARS ๒๕๘, ๒๖๗
Scrapbook ๔๙๔
SEATO ๒๙๔, ๓๔๐
secular states ๒๕๘
self-determination ๒๖๐
Senkaku ๓๐๑, ๓๗๘
Seven Sisters ๒๙๑
Shale Gas ๑๘๘
Shanghai Cooperation Organization ๑๒๔, ๒๒๔, ๓๗๙
Siemens ๑๑๓, ๑๕๖
Silk Road ๒๒๕, ๓๘๔
single market ๒๔๕
Sinopec ๑๑๔, ๑๘๘
SLORC ๒๙๖
social network ๑๖๑, ๒๐๒
Soekarno ๓๒๘
soft power ๑๑๗, ๒๒๖, ๓๑๕, ๓๗๖
space race ๘๔, ๒๕๑
SPDC ๒๙๖
sphere of influence ๘๔, ๒๕๑
Spirit of Beijing ๑๗๘
Spratley Islands ๒๒๐
Sputnik ๘๔, ๒๕๑
State Banquet ๓๒๘
State Visit ๓๒๘, ๔๔๙
Steve Jobs ๑๖๔
Straits Settlements ๓๔๖
Suez ๑๑๓
Sukarno ๓๙๓

T

Takeshima ๓๐๑
Taliban ๘๘
Tata Consultancy Service ๑๐๘
Tata Group ๑๕๓
Tito ๓๙๓
Tokichi Masao ๓๒๔
totalitarianism ๘๔, ๒๕๒

U

U Moe Myint ๓๔๒
U Thant ๒๙๔
U Win Maung ๓๒๘
UN Security Council ๒๔๖
UNDP ๔๗๐
UNESCO ๑๗, ๒๑๑, ๒๘๒, ๓๔๗
UNHCR ๒๐๘, ๒๖๔, ๒๖๕
UNICEF ๒๖๕
unilateralism ๓๑๕

V

Verdun ๒๖๙

W

Wang Xuan ๑๙๕
Wang Ying-lai ๑๙๕
Westernization ๒๓๗, ๒๔๓, ๓๖๗
white collar ๑๗๐
Wilhelm I ๓๒๒
World Food Program ๑๗, ๒๖๘, ๔๖๗
World Trade Center ๘๗, ๒๕๓

Z

Zheng Bijian ๑๒๓
Zlata Filipovic ๔๘๕

สายธารแห่งประวัติวิทยา
รวมบทพระราชนิพนธ์คำสอน ณ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

บทพระราชนิพนธ์ใน

พลเอกหญิง ศาสตราจารย์ ดร. สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

คณะที่ปรึกษาในการจัดพิมพ์

๑. รองศาสตราจารย์ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพจน์ อัศววิรุฬหการ
๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญญา บำรุงสุข
๔. นางกรพินธุ์ ศรีสุขสวัสดิ์
๕. พลโท สิทธิพล ชินสำราญ
๖. พลตรี วินัฐ อินทรสุวรรณ
๗. พลตรี ปราโมทย์ ว่านเครือ

คณะบรรณาธิการ

๑. พลตรี ศาสตราจารย์ ดร.ศรศักร ชูสวัสดิ์
๒. พลตรีหญิง ปิยนุช รัตนวิชัย
๓. พันเอก รองศาสตราจารย์ ดร.พีรพล สงนุ้ย
๔. พันเอกหญิง รองศาสตราจารย์ชมนาด เทียมพิภพ
๕. พันเอก ดร.สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ
๖. พันโทหญิง ณัฏฐ์พร บุนนาค
๗. พันตรี ดร.อภิเษก มนเทียรวิเชียรฉาย
๘. นางสาวพอฤทัย อดใจ

ภาพประกอบ

นายเอกชัย เขียวชอุ่ม ฝ่ายช่างภาพส่วนพระองค์ กองงานส่วนพระองค์ สำนักพระราชวัง

ISBN 978-616-8035-24-5